

η αριστερή κυβερνητική, το «ΟΧΙ» και η υποχώρηση του ριζοσπαστικού οράματος

χορός της καρμανιόλας

Αθήνα, Ιούλιος 2016.
Τυπώθηκε σε 1.000 αντίτυπα. Το παρόν έντυπο δεν έχει αντίτιμο.

Παρατηρήσεις, σχόλια και επικοινωνία:
xorostiskarmaniolas@gmail.com
xorostiskarmaniolas.espivblogs.net

*

Με αφορμή τον έναν χρόνο από το δημοψήφισμα της 5ης Ιουλίου

Με αφορμή τη συμπλήρωση ενός χρόνου από τη διενέργεια του δημοψηφίσματος της 5ης Ιουλίου 2015, αποφασίσαμε να προχωρήσουμε στην παρακάτω έκδοση προσέγγισης των αποτελεσμάτων του για την κοινωνία και το κίνημα, σε ένα σχεδόν εκκωφαντικά κενό πεδίο απολογισμού του από τον αντιεξουσιαστικό χώρο. Ο λόγος δεν είναι η υπενθύμιση, έναν χρόνο μετά, του προφανούς, της κατάρρευσης προσδοκιών ή φαντασιώσεων, με τις οποίες επενδύθηκε η συμμετοχή στο δημοψήφισμα. Ο βασικός μας προβληματισμός συνδέεται με την αναγνώριση και ανάλυση της «αριστερής κυβερνητικής», των τεχνικών διακυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ, τμήμα των οποίων υπήρξε και το δημοψήφισμα. Οι τεχνικές αυτές συνιστούν μεταξύ άλλων, το επίκεντρο του μηχανισμού παραγωγής συναίνεσης και αφομοίωσης. Παράλληλα, όμως, θέλαμε να προσεγγίσουμε και να ερμηνεύσουμε τους λόγους για τους οποίους τμήματα του ανταγωνιστικού κινήματος -αναρχικών συμπεριλαμβανομένων- παρέδωσαν εργαλεία κατανόησης του παρόντος και τα χαρακτηριστικά της ριζοσπαστικής κοινωνικής παρέμβασης, συρόμενοι πίσω από ένα «κυβερνητικό όχι», σ' ένα εξαρχής ναρκοθετημένο κρατικό δίλημμα.

Οι μήνες που πέρασαν από τις εκλογές της 25ης Γενάρη 2015 και την ανάληψη της διακυβέρνησης από την πλευρά του ΣΥΡΙΖΑ -από κοινού με το ακροδεξιό μόρφωμα των ΑΝ.ΕΛ., αποτέλεσαν μια κομβική περίοδο συμπυκνωμένου πολιτικού χρόνου, όπου εκτιμήσεις, προσδοκίες, ελπίδες και αναλύσεις διαψεύστηκαν ή επιβεβαιώθηκαν ανάλογα με το φορέα τους. Η περίοδος αυτή, η οποία κορυφώθηκε τον «θερμό» Ιούλιο με τη διεξαγωγή του δημοψηφίσματος και τη συμφωνία για το 3ο μνημόνιο, ήταν η απόληξη μιας περιόδου σχεδόν 3 ετών σύνθετων διεργασιών. Οι διεργασίες αυτές τελούνταν στο πλαίσιο των πολιτικών έκτακτης ανάγκης των προηγούμενων κυβερνήσεων, της κινηματικής ύφεσης και της κοινωνικής αμηχανίας/απογοήτευσης μετά από μια σφοδρή, παρατεταμένη περίοδο εντάσεων, της ψήφισης των δύο μνημονίων καθώς και της κεφαλοποίησης της κρίσης συναίνεσης και των κινηματικών αντιστάσεων από τον ΣΥΡΙΖΑ, με την ταυτόχρονη ανάθεση των πρωτοβουλιών από μεγάλα πληττόμενα κοινωνικά στρώματα στη διαφαινόμενη κυβέρνηση της αριστεράς.

Η ανάθεση, η οποία στρατηγικά οικοδομήθηκε και από τον ΣΥΡΙΖΑ μέσω της διαρκούς επίκλησης του διπόλου μνημόνιο/αντιμνημόνιο είχε την πρώτη υλική αποτύπωση της στις εκλογές του Μαΐου και τις επαναληπτικές του Ιουνίου 2012, οπότε ο ΣΥΡΙΖΑ εξελέγη για πρώτη φορά στην ιστορία του αξιωματική αντιπολίτευση. Η ρητορική των «σκισμένων μνημονίων» και η παρουσίαση του προγράμματος της Θεσσαλονίκης[1] φάνταζε για ευρεία κοινωνικά κομμάτια ως ο δρόμος απαγκίστρωσης από τις μνημονιακές πολιτικές των τελευταίων ετών και επανιδιοποίησης κάποιων οικονομικών κεκτημένων, που χάθηκαν την τελευταία πενταετία. Σε αυτόν τον καμβά, ο ΣΥΡΙΖΑ, επάλληλα με την κατάρρευση του ΠΑΣΟΚ, αναδεικνύεται ως ο εναλλακτικός πόλος διεκδίκησης και διαχείρισης της εξουσίας, την οποία και κατακτά τον Γενάρη του 2015, με το πρόσημο του άφθαρτου πολιτικού σχηματισμού, του «πραγματικού εκπροσώπου των συμφερόντων του ελληνικού λαού», του ηθικού πλεονεκτήματος. Στους λίγους πρώτους μήνες διακυβέρνησης, η αριστερή διαχείριση του κράτους έπραξε ελάχιστα σε κυβερνητικό επίπεδο (επαναλειτουργία ΕΡΤ, επαναπρόσληψη απολυμένων καθαριστριών, κατάργηση της πολιτικής επιστράτευσης, κοινωνικό μέρισμα, ιθαγένεια, κατάργηση της υγειονομικής διάταξης Λοβέρδου 39Α για τις οροθετικές) όλα στην κατεύθυνση της αναδόμησης της κοινωνικής συναίνεσης μ' ένα νέο αριστερό μανδύα[2]. Η ελάσσων πολιτική της κυβέρνησης στο εσωτερικό πεδίο δικαιολογούταν από το μείζον πολιτικό διακύβευμα, το οποίο συνοψίσθηκε υπό τον τίτλο «διαπραγματεύσεις με τους δανειστές».

---

1 http://www.avgi.gr/article/5187671/to-programma-tou-suriza-thessaloniki-plus

2 Η μόνη περίπτωση, που υπήρξε "μερικός" εκτροχιασμός της πολιτικής της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, ήταν στην περίπτωση της απεργίας πείνας των φυλακισμένων αναρχικών αγωνιστών, όπου το υπουργείο δικαιοσύνης, υπό το βάρος των εσωτερικών αντιφάσεων του κυβερνώντος κόμματος, λόγω της πίεσης, που ασκούσε η απεργία πείνας, αναγκάστηκε να προβεί σε έναν αριθμό μεταρρυθμίσεων, αναφορικά με το κατασταλτικό κρατικό οπλοστάσιο (κατάργηση φυλακών τύπου Γ, μερικός περιορισμός κουκουλονόμου κτλ).

Το μείζον αυτό πολιτικό διακύβευμα αναδεικνύει μια αρχική άρρητη παραδοχή, η οποία τελικά διαπερνά και διασπείρεται σε όλες τις πολιτικές επιλογές της αριστερής διαχείρισης: την προτεραιότητα του οικονομικού με τη μορφή του χρέους. Η πολιτική ορθολογικότητα που επιβάλλει αυτή η παραδοχή περιστέλλει εξαρχής τις δυνατότητες ριζοσπαστικής κατανόησης του πολιτικού, και συστέλλει τον προβληματισμό για καθετί που δεν αφορά στο ελληνικό χρέος, τις δανειακές συμβάσεις, τη μνημονιακή και αντιμνημονιακή ρητορική. Αυτός ο πολιτικός ορθολογισμός τελικά συγκροτεί έναν ηγεμονικό λόγο, ο οποίος γίνεται σταδιακά αναντίρρητος, φυσικοποιείται και διασπείρεται σε όλο το πολιτικό φάσμα. Το αποτέλεσμα αυτής της επικράτησης είναι ο ολοκληρωτικός επικαθορισμός του πολιτικού από το λόγο σε σχέση με το χρέος και τις διαπραγματεύσεις, ο οποίος με τη σειρά του περιγράφει αποκλειστικά τα όρια της κυβερνητικής διαχείρισης. Ο λόγος και οι ακολουθούμενες πολιτικές, σε σειρά ζητημάτων, με προνομιακό παράδειγμα το μεταναστευτικό, συνδέονται με το χρέος και την οικονομική κηδεμονία της χώρας: *«είναι λογικό, κάτω από αυτές τις δραματικές συνθήκες που βιώνουμε με το μεταναστευτικό, να ζητήσουμε επιπλέον οικονομική ευελιξία και μεγαλύτερη προσαρμογή. Ωστόσο, είναι θέμα του πρωθυπουργού πότε και με ποιον τρόπο θα το ζητήσει»*[3] δηλώνει την άνοιξη του 2015 ο υπουργός μεταναστευτικής πολιτικής, Γ. Μουζάλας.

Επιπρόσθετα, οι διαρκείς «διαπραγματεύσεις με τους δανειστές» επιτέλεσαν τη συνέχιση ενός ήδη υπάρχοντος πλαισίου εθνικής διακυβέρνησης. Από την προγραμματική του ομιλία κιόλας, ο Α. Τσίπρας δήλωνε πως *«το όραμα μιας Ελλάδας οικονομικά αυτοδύναμης, κοινωνικά δίκαιης και εθνικά υπερήφανης περνάει μέσα από τις συμπληγάδες πέτρες μιας σκληρής και δύσκολης διαπραγμάτευσης»*, προσθέτοντας ότι απαιτείται η *«πατριωτική ευθύνη του καθενός και της καθεμιάς, της κάθε Ελληνίδας και του κάθε Έλληνα, που τους καλούμε να βάλουν πλάτη σε αυτή την εθνική προσπάθεια»*[4]. Η διαχείριση της πολύ-επίπεδης κρίσης του ελληνικού (καπιταλιστικού) κοινωνικού σχηματισμού, από την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ (2010) αλλά και τις επόμενες, την κυβέρνηση συνεργασίας Παπαδήμου και την κυβέρνηση εθνικής συνεννόησης και εθνικής ευθύνης ΝΔ/ΠΑΣΟΚ/ΔΗΜΑΡ, συνοδεύτηκε από την διαρκή επίκληση της εθνικής ομοιογένειας και της πατριωτικής ομοψυχίας. «Ενωμένοι οι Έλληνες μπορούν». «Υπομονή». «Ψυχραιμία». «Ωριμότητα». «Εθνική ομοψυχία». «Εθνικό συμφέρον». «Για το κοινό μας καλό». «Να βάλουμε πλάτη να βγει η χώρα από την κρίση». «Εθνική συμφιλίωση και εθνική ενότητα».

---

3 http://www.iefimerida.gr/news/233206/bild-o-tsipras-tha-zitisei-diagrafi-hreoys-gia-na-kanei-piso-sto-prosfygiko

4 http://www.avgi.gr/article/5300381/i-omilia-tou-alexi-tsipra-den-diapragmateuomaste-tin-ethniki-kuriarxia-kai-ti-laiki-entoli-tou-genari

Ωστόσο, αν και η ακροδεξιά συνιστώσα της τωρινής συγκυβέρνησης αποτελεί όψη του τρίπτυχου «πατρίς/θρησκεία/οικογένεια», η εθνική διαχείριση του ΣΥΡΙΖΑ πραγματοποιείται σε ένα διαφοροποιημένο πλαίσιο (χωρίς να αρνούμαστε τη συνάρθρωση αυτών των δυο). Αρκετές δόσεις αντι-ιμπεριαλισμού μέσα από θεωρίες εξάρτησης, «κέντρο/μητρόπολη-περιφέρεια», με τις αντίστοιχες αφηγήσεις περί «Ψωροκώσταινας» και «ξεπουλήματος της δημόσιας περιουσίας που αποτελεί πλήγμα στην εθνική κυριαρχία», συνέδραμαν προφανέστατα προς μια εθνική κατεύθυνση. Άλλωστε, όπως δήλωνε προεκλογικά ο Π. Λαφαζάνης, *«το πρώτο που θα πρέπει να κατοχυρώσει μια αριστερή κυβέρνηση είναι η εθνική ανεξαρτησία της Ελλάδας, η οποία, με την Αριστερά στο προσκήνιο, θα απαλλαγεί για πρώτη φορά από την ίδρυση του ελληνικού κράτους από κάθε μορφής ιμπεριαλιστικά δεσμά»*[5], συνεχίζοντας σε ύστερο (υπουργικό) χρόνο ότι *«η Ελλάδα δεν είναι προτεκτοράτο κανενός, ούτε μπανανία. Εφαρμόζουμε ανεξάρτητη πολιτική, που υπηρετεί το εθνικό συμφέρον»*[6].

Ο κυβερνητικός αντι-ιμπεριαλιστικός λόγος θα μπορούσε να συμπυκνωθεί στη δήλωση του υπουργού εσωτερικών Ν. Βούτση σύμφωνα με την οποία, η ελληνική κυβέρνηση και ο ελληνικός λαός βρίσκονται σε *«κοινωνικό και ταξικό πόλεμο με τους δανειστές»*[7] (06/03/2015). Λίγο διαφορετικά, από τη στιγμή πλέον που το ελληνικό χρέος είναι διακρατικό, ο «κοινωνικός και ταξικός πόλεμος με τους δανειστές» διεξάγεται, δια των διαπραγματεύσεων, ανάμεσα στο αμυνόμενο, φτωχό, καταπιεσμένο, προλεταριακό, υποανάπτυκτο/αναπτυσσόμενο, περιφερειακό ελληνικό εθνικό κράτος από τη μία και τα επιτιθέμενα, πλούσια, καταπιεστικά, μπουρζουά, ανεπτυγμένα, μητροπολιτικά κράτη από την άλλη. Ο Π. Καμμένος (10/03/15) λίγες μέρες μετά ήρθε απλά να αποκωδικοποιήσει το σημαίνον της προαναφερθείσας εθνικής-κρατικής αντιπαράθεσης: *«(...) στο εξωτερικό, διαπραγματεύεται το ελληνικό έθνος και να ξέρουν ότι είμαστε όλοι ενωμένοι, πέρα από τις διαφορές μας τις πολιτικές και δεν παραχωρούμε την εθνική κυριαρχία σε κανέναν, είτε την απειλεί στρατιωτικά, είτε την απειλεί πολιτικά, είτε την απειλεί οικονομικά»*[8]. Το σχήμα της εθνικής αντιπαράθεσης, ο ανταγωνισμός μεταξύ εθνικών(καλών) και ξένων(κακών) συμφερόντων συγκρότησε ένα ομοιογενές εθνικό, το οποίο μαχόταν ενιαία και από κοινού για το «συμφέρον όλων μας». Έτσι, ο κοινωνικός και ταξικός ανταγωνισμός που διατρέχει το κοινωνικό σώμα εξοβελίστηκε σε ένα επίπεδο ανταγωνισμού εθνών - κρατών αποτελώντας προνομιακό πεδίο, όχι απλά για την εκμαίευση της συναίνεσης, αλλά για την εθνικοποίηση και κρατικοποίηση των υποκειμένων και των συνειδήσεων

---

5 Ομιλία Π. Λαφαζάνη στην Ολομέλεια της Βουλής για τον Προϋπολογισμό του 2015, 06/12/2014 http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=666136

6 http://www.capital.gr/tax/2288467/p-lafazanis-i-ellada-den-einai-protektorato-kanenos

7 http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=683275

8 http://www.tovima.gr/politics/article/?aid=684341

τους, νομιμοποιώντας παράλληλα την -σε κρίση- πολιτική διαμεσολάβηση. Αυτό που δεν κατάφερε η συγκυβέρνηση ΝΔ-ΠΑΣΟΚ, επιτεύχθηκε μέσω των «σκληρών διαπραγματεύσεων» με τους «αιμοσταγείς» και ανυποχώρητους δανειστές.

Ωστόσο ο συγκεκριμένος λόγος συνεχίζει ρίχνοντας και ένα βλέμμα στο εσωτερικό. Όπως δήλωσε ο πρωθυπουργός Α. Τσίπρας στην ΚΕ του ΣΥΡΙΖΑ (23/05/15) *«(...)δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο αντίπαλος δεν βρίσκεται μόνο στο Βερολίνο στις Βρυξέλες ή στην Ουάσιγκτον. Ο αντίπαλος, ίσως και ο πιο σκληρός, βρίσκεται και εντός των τειχών. Ότι εκτός από την Τρόικα των ξένων, υπήρξε όλα αυτά τα χρόνια και το λόμπι των υποστηριχτών της Τρόικα των ξένων, που εκπροσωπούσε και συνεχίζει να εκπροσωπεί συγκεκριμένες οικονομικές δυνάμεις και συγκεκριμένα συμφέροντα... (η) ολιγαρχία και (η) παλιά πολιτική ελίτ, που κατέστρεψαν τα τελευταία χρόνια τόσο τη παραγωγική βάση όσο και τον κοινωνικό ιστό της πατρίδας μας»*[9]. Καλή η κριτική στον Σόϊμπλε, την Μέρκελ, τον Ντράγκι, την ΕΚΤ, τους ξένους κερδοσκόπους και πάει λέγοντας, αλλά ο αντίπαλος, «ίσως και ο πιο σκληρός», βρίσκεται στο εσωτερικό. Και δεν είναι άλλος από τα σκοτεινά εκείνα ολιγαρχικά κέντρα εξουσίας του εγχώριου παρασιτικού, τοκογλυφικού, χρηματιστικού κεφαλαίου που αποδιάρθρωσαν στο όνομα του «γρήγορου» κέρδους την παραγωγική μας βάση, που έβγαλαν τα λεφτά τους στο εξωτερικό, που φοροαποφεύγουν μεταφέροντας κέρδη σε υπεράκτιες εταιρίες κ.ο.κ., αδιαφορώντας για τις ανάγκες του λαού και του τόπου. Η «εξάρτηση από τα ιμπεριαλιστικά δεσμά» του ελληνικού καπιταλιστικού κοινωνικού σχηματισμού οφείλεται στο ξενόδουλο, εθνοπροδοτικό, δοσίλογο, γερμανοτσολιάδικο μέρος του ντόπιου κεφαλαίου. Εκείνου του κεφαλαίου που έχει ταυτίσει τα συμφέροντά του με αυτά του Βερολίνου και των Βρυξελών οι οποίοι μας θέλουν μια μικρομεσαία καπιταλιστική χώρα. Με τον ίδιο τρόπο που η καπιταλιστική κρίση προβληματοποιήθηκε ως «ανθρωπιστική κρίση» επιλέγοντας συγκεκριμένες όψεις και εκφάνσεις των καπιταλιστικών σχέσεων, μπορούμε να πούμε ότι ο κυβερνητικός αντι-ιμπεριαλιστικός λόγος αφήνοντας τις καπιταλιστικές σχέσεις στο απυρόβλητο, τεχνούργησε το έδαφος για έναν «ανθρώπινο καπιταλισμό» άμεσα συναρθρωμένο -για να το συνδέσουμε με το σημείο της εθνικής συγκρότησης των υποκειμένων- με την πολυπόθητη κοινωνική και ταξική ειρήνη.

Εδώ θα κάνουμε μια μικρή παρένθεση. Ο (αντι)ιμπεριαλισμός ως κομμάτι της επαναστατικής παράδοσης, δεν κινείται αποκλειστικά σε μια σφαίρα θεωρητικής αναζήτησης. Αποτέλεσε ένα πολιτικό εργαλείο το οποίο προσπάθησε να αποκωδικοποιήσει τους νόμους κίνησης του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής στο «νέο» μονοπωλιακό στάδιο, να ερμηνεύσει την αποικιοκρατική πολιτική των δυτικών

---

9 http://www.stokokkino.gr/details_en.php?id=1000000000009499/Sunedriasi-tis-KE-tou-SURIZA-aurio

χωρών, να αναγνώσει τον Ά παγκόσμιο και τις αντιθέσεις/αντιφάσεις εντός των κραταιών δυνάμεων της περιόδου, να αφουγκραστεί τα εθνο-απελευθερωτικά αιτήματα αγώνων που τότε πλήθαιναν. Αποτέλεσε ένα πολιτικό εργαλείο, το οποίο προσπάθησε να χαράξει σε τελική ανάλυση τακτικές και στρατηγικές προκειμένου να παρέμβει στο πεδίο κοινωνικού και ταξικού ανταγωνισμού αλλάζοντας την ροή της ιστορίας.

Σε αυτό το πλαίσιο, το μακρινό 1916, η πολιτική παρέμβαση του Λένιν με την μπροσούρα «ιμπεριαλισμός: ανώτατο στάδιο του καπιταλισμού» αποσκοπούσε, κατά κύριο λόγο, στο να τονίσει την αναγκαιότητα της επαναστατικής δράσης. Αντιτιθέμενος στις ευρέως αποδεκτές τότε καουτσκικές θέσεις της σοσιαλδημοκρατίας, «*των σοσιαλπασιφιστικών απόψεων και ελπίδων για παγκόσμια δημοκρατία*», της μεταρρύθμισης και του εξανθρωπισμού του καπιταλισμού, θέλησε να τονίσει την αναγκαιότητα αλλά και τη δυνατότητα της κοινωνικής επανάστασης του προλεταριάτου. Ο καπιταλισμός παρασιτεί και σαπίζει καθώς βρίσκεται στο ανώτατο μονοπωλιακό στάδιό του, ας τον ανατρέψουμε μια ώρα αρχύτερα. Με αυτή την πολιτική σκοπιμότητα, και έχοντας κατά νου ότι το κράτος αποτελεί εργαλείο για τη διατήρηση της εξουσίας της κυρίαρχης (αστικής) τάξης, ο Λένιν κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η επανάσταση δεν μπορεί παρά να πραγματοποιηθεί στο εσωτερικό του εκάστοτε κοινωνικού σχηματισμού, δεδομένου ότι *«το βασικό ζήτημα κάθε επανάστασης είναι το ζήτημα της κρατικής εξουσίας»*. Αφού λοιπόν, η επανάσταση συντελείται εντός του εθνικού κράτους, τα τότε κινήματα «αυτοδιάθεσης των λαών» θα έπρεπε να στηριχτούν από την επαναστατική σοσιαλδημοκρατική πτέρυγα καθώς, εν δυνάμει, θα μπορούσαν να είναι και επαναστατικά. Μέσα από αυτό τον συλλογισμό και τον συνακόλουθο στόχο, αυτόν της «κρατικής εξουσίας», μετατόπισε το πεδίο της τότε κουβέντας από το παγκόσμιο οικονομικό σύστημα σε αυτό της ιμπεριαλιστικής αλυσίδας των (καπιταλιστικών) εθνικών κρατών και συνακόλουθα στις θεωρίες της ανισομερούς ανάπτυξης και του αδύνατου κρίκου.

Επιστρέφοντας στο παρόν, και αδιαφορώντας για τις διαφορετικές τακτικές ανάμεσα στις θέσεις, εντός ή εκτός Ε.Ε., σίγουρα μπορούμε να διακρίνουμε στο ΣΥΡΙΖΑ τη συνεπή λενινιστική θέση που έχει ως στόχο την κατάκτηση της κρατικής εξουσίας, στο όνομα του εκάστοτε υποκειμένου: του ελληνικού λαού ή της λαϊκής κυριαρχίας ή ό,τι. Ο διάλογος που μπορεί να ανοίγει εδώ, αναφορικά με ότι ο ΣΥΡΙΖΑ παρεκκλίνει από μια «επαναστατική» αντίληψη για το κράτος μας αφήνει παντελώς αδιάφορους. Αυτό που θέλουμε να αναδείξουμε είναι ότι ανεξαρτήτως προσέγγισης, είτε αυτής που αντιλαμβάνεται το κράτος ως εργαλείο (η αστική τάξη και το «κράτος» της) που απλά πρέπει να χρησιμοποιηθεί προς όφελος του προλεταριάτου του λαού ή όποιου επαναστατικού υποκειμένου, είτε εκείνης για την οποία το κράτος αποτελεί τη συμπύκνωση των σχέσεων εξουσίας που αρκεί μια αλλαγή σε επίπεδο συσχετισμών (ΣΥΡΙΖΑ), ο αντι-ιμπεριαλιστικός λόγος είναι και γίνεται κατεξοχήν λόγος του Κράτους. «*Ως την ώρα που έλθει η ανώτερη φάση του κομμουνισμού*»,

όπως έλεγε ο Λένιν, *«ο σοσιαλισμός απαιτεί αυστηρότατο έλεγχο από την κοινωνία και από το κράτος».*

Θα μπορούσαμε λοιπόν, να πούμε ότι στη παρούσα συγκυρία, οι «σκληρές διαπραγματεύσεις» ανάχθηκαν σε κύρια τεχνική διακυβέρνησης της κυβέρνηση εθνικής σωτηρίας ΣΥΡΙΖΑ/ΑΝΕΛ. Οι σκληρές διαπραγματεύσεις διαρκείας που κατακλύζαν τον κυρίαρχο λόγο το διάστημα των διαπραγματεύσεων, επιτέλεσαν ως διαδικασία την κρατικοποίηση και την εθνικοποίηση των υποκειμένων και των συνειδήσεων τους, αλλά και του κοινωνικού ανταγωνισμού εν γένει. Και δεν χωρά καμία αμφιβολία ότι αυτή η κρατικοποίηση και εθνικοποίηση αποτελέσε τους νομιμοποιητικούς τόπους, πολιτικούς και κοινωνικούς, της όποιας συμφωνίας/μνημονίου για την αντιμετώπιση της -κατά το λόγο της κυβέρνησης- «ανθρωπιστικής κρίσης».

Ο ΣΥΡΙΖΑ, ακόμα και πριν την εκλογική του νίκη, τασσόταν γενικά υπέρ -«μιας άλλης»- ευρωπαϊκής ένωσης και πριμοδοτούσε την παραμονή της χώρας στη ζώνη του ευρώ. Η επιμελημένη διγλωσσία του άφηνε το περιθώριο σε ένα μεγάλο φάσμα ετερογενών, φαντασιακών επενδύσεων να εγκαθιδρυθούν, οι οποίες κυμαίνονταν από την «*κατάργηση του μνημονίου με ένα νόμο και σε ένα άρθρο*»[10], μέχρι την μετριοπαθέστερη διαχείριση του χρέους και των συνοδευόμενων αναγκαίων μέτρων φτωχοποίησης. Στο πρόγραμμα και τις εξαγγελίες που ακολούθησαν την εκλογή του κυριάρχησε η λογική της ανατροπής των πολιτικών συσχετισμών και μια απομάκρυνση από την εδραιωμένη «σκληρή» νεοφιλελεύθερη ευρωπαϊκή πολιτική προς μια πιο ήπια πολιτική κρατικού παρεμβατισμού. Σε αυτό το πλαίσιο η κυβέρνηση ξεκίνησε τις διαπραγματεύσεις διαρκείας με τους ονομαζόμενους πλέον «θεσμούς».

Οι σκληρές διαπραγματεύσεις του διαστήματος Φεβρουαρίου-Ιουλίου είχαν διττό στόχο. Αρχικά, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στόχος της κυβέρνησης ήταν να πιέσει τις ηγεσίες των κρατών-μελών της ΕΕ σε μια όσο το δυνατόν καλύτερη συμφωνία. Η υπεράσπιση της παρατεταμένης διαπραγμάτευσης έγινε με την επίκληση της ποιότητα της ως «πραγματικής» και «αξιοπρεπούς». Όταν τελικά οι διαπραγματεύσεις έφθασαν σε οριακό σημείο η πλευρά των «σκληρών» δανειστών παρουσίασε στην ελληνική κυβέρνηση ένα σχέδιο ελεγχόμενης εξόδου από την ευρωζώνη (το περίφημο grexit του Σόιμπλε) ως αντίβαρο στα διαπραγματευτικά επιχειρήματα της ελληνικής κυβέρνησης. Αυτή με τη σειρά της αναγνωρίζοντας πλέον ως καταστατικό της σημείο το πλαίσιο παραμονής με κάθε τρόπο στην ευρωζώνη και τη διατήρηση της «πρώτης φοράς αριστερά» στην εξουσία, υιοθέτησε τη συμφωνία της 12ης Ιουλίου, που οδήγησε στο 3ο μνημόνιο.

Ο ΣΥΡΙΖΑ παρέκαμψε την αντιμνημονιακή του ρητορική, την οποία χρησιμοποίησε για να αναρριχηθεί στην εξουσία. Οι όροι όμως αυτής της αναδίπλωσης ήταν ήδη

---

10 Ομιλία του Α. Τσίπρα στη Βουλή (Νοέμβρης, 2012) για τον προϋπολογισμό του 2013 https://www.youtube.com/watch?v=clp8Pmpogpg .

γραμμένοι και κατατεθειμένοι στο κείμενο της συμφωνίας της 20ης Φλεβάρη 2015[11], έναν μήνα δηλαδή μετά την εκλογή του. Η συμφωνία αυτή, πέραν ότι μετέτρεπε την τρόικα σε «θεσμούς», περιείχε την επέκταση της υφιστάμενης δανειακής σύμβασης συνοδευόμενης από ένα σύνολο δεσμεύσεων, όρων, αξιολογήσεων και άλλων συμφωνιών. Οι δεσμεύσεις συμπυκνώθηκαν στο περίφημο τετράμηνο «πρόγραμμα-γέφυρα», μέχρι την οριστική συμφωνία του Ιουλίου. Η μόνη γέφυρα, φυσικά, που συνιστούσε η συμφωνία της 20ης Φλεβάρη, ήταν εκείνη του πρώτου επίσημου, γραπτού κειμένου μετάβασης από τα σκισμένα μνημόνια, στο μνημόνιο με βάση τη «σκληρή» διαπραγμάτευση, που θα ακολουθούσε τους επόμενους 4 μήνες.

Ωστόσο, στο μεσοδιάστημα, από τον Φλεβάρη μέχρι τον Ιούλιο του δημοψηφίσματος, ο ΣΥΡΙΖΑ είχε καταφέρει σχεδόν ανώδυνα να αποκρυσταλλώσει στη συλλογική συνείδηση τη μετατόπιση της πολιτικής ρητορικής του, από τον αντιμνημονιακό αγώνα στη διαρκή διαπραγμάτευση, φιλοτεχνώντας επικοινωνιακά την εικόνα του σκληρού διαπραγματευτή ή έστω του σκληρότερου, σε σχέση με τους προηγούμενους διαχειριστές. Εικόνα την οποία φιλοτεχνούσε ήδη ως αντιπολίτευση και επικειμένη κυβέρνηση, ως ο πολιτικός σχηματισμός που θα «διαπραγματευτεί πραγματικά» στο όνομα του ελληνικού λαού και για τα συμφέροντα του[12].

Η κοινωνία «βομβαρδιζόταν» αυτούς τους πρώτους 6 μήνες με πληροφορίες για το προσκήνιο και το παρασκήνιο των σκληρών διαπραγματεύσεων μέσα σε ένα πέπλο σύγχυσης, δυσκολίας κατανόησης και παρακολούθησης των δεδομένων, λόγω και του μυστικιστικού σχεδόν χαρακτήρα που διέπει τον κόσμο της οικονομίας. Ταυτόχρονα οι επαναλαμβανόμενες διεθνείς διαδικασίες (διαδοχικά euro group, σύνοδοι κορυφής, διαδικασίες ευρωπαϊκού κοινοβουλίου) υπερπροβάλλονταν από τα ΜΜΕ σε ένα κοινό, που παρακολουθούσε τις εξελίξεις με αδυναμία κατανόησης και λιγοστή δυνατότητα διύλισης της πληροφορίας. Η διαδικασία της διαπραγμάτευσης είχε καταφέρει να εποικήσει την κοινωνική συνείδηση, καταφάσκοντας την πολιτική ορθολογικότητα του χρέους και των διαπραγματεύσεων και την κυρίαρχη αφήγηση του αξιοπρεπούς έθνους-κυβέρνησης και των αδηφάγων δανειστών: Οι «κακοί» δανειστές επιθυμούν την υποταγή της κυβέρνησης, για να στείλουν το μήνυμα του νεοφιλελεύθερου μονόδρομου σε όλη την ευρωπαϊκή επικράτεια. Απέναντι σε αυτή την «ανάλγητη» στάση, η κυβέρνηση, με πυξίδα την εθνική σωτηρία, παρουσίαζε ότι κατάφερνε να ορθώσει το ανάστημά της με αξιοπρέπεια.

---

11 Η ανακοίνωση της συμφωνίας του Eurogroup στα αγγλικά εδώ http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/02/150220-eurogroup-statement-greece/ Για μια ενδεικτική μετάφραση εδώ http://www.express.gr/news/politics/765859oz_20150221765859.php3 .

12 Ο Α. Τσίπρας για την Α. Μέρκελ, τον Απρίλη του 2014, έναν μήνα πριν κερδίσει τις ευρωεκλογές: *«Να προετοιμάζεται γιατί πολύ σύντομα θα έχει απέναντί της μια κυβέρνηση που θα διαπραγματευτεί πραγματικά, ουσιαστικά για τα συμφέροντα του ελληνικού λαού μαζί της».*
http://www.tanea.gr/news/politics/article/5107546/tsipras-se-ligo-h-merkel-tha-diapragmateyetai-me-kybernhsh-syriza/ .

Αυτή την εικόνα της αντιστεκόμενης κυβέρνησης, εικόνα άμεσα συνδεδεμένη με την τεχνική των διαπραγματεύσεων, διαδέχτηκε εκείνη της κυβέρνησης που τελικά «υπέκυψε» σε μια νέα μνημονιακή συμφωνία, υπό τους εκβιασμούς των «πραξικοπηματιών» δανειστών για προσωρινή έξοδο από το Ευρώ και τις απειλές για οικονομική κατάρρευση της χώρας, εξαιτίας της πλήρους διακοπής οικονομικής βοήθειας. Η εικόνα των «εκβιαστών δανειστών» και του «πραξικοπήματος» εκφράστηκε ακόμη και την ίδια εκείνη μέρα υπογραφής της συμφωνίας στις 12 Ιουλίου 2015, με τον επικοινωνιακό αντίκτυπο αυτής να φανερώνεται από την έκταση που έλαβε το περίφημο σύνθημα this is a coup (*αυτό είναι πραξικόπημα*), που κατέκλυσε το διαδίκτυο και με τη σύμπλευση σύσσωμης σχεδόν της αριστερής γραφής (ακόμη και των μετέπειτα «διαφωνούντων») στη μπλογκόσφαιρα και τα κοινωνικά δίκτυα. Ο ίδιος ο Α. Τσίπρας μάλιστα στη συνέντευξη του στο ομότιτλο ντοκιμαντέρ βρετανού δημοσιογράφου «This Is A Coup», λίγο μόνο διάστημα αφού είχε στεγνώσει το μελάνι της υπογραφής του στο νέο μνημόνιο, παρουσίασε επιμελώς την εικόνα του εκβιαζόμενου, εκείνου που αναγκάστηκε να «υποκύψει» για τη σωτηρία της χώρας, τη στιγμή που «η καρδιά του έλεγε όχι».

Πάνω σε αυτό το έδαφος, η αναγνώριση της ύψιστης αξίας της σωτηρίας του έθνους/κράτους και της οικονομίας του, που προπαγανδίστηκε σταθερά από όλες τις κυβερνήσεις, συνέπλευσε για πρώτη φορά με την αναγνώριση ότι κάθε πολίτης οφείλει να συστρατευεί όχι δίπλα εν γένει, αλλά δίπλα στην «αγωνιζόμενη» απέναντι στους «σκληρούς δανειστές» κυβέρνησή του. Από τους αντικυβερνητικούς, αντιμνημονιακούς αγώνες της πενταετίας 2010-15 μεταβήκαμε για πρώτη φορά στους αγώνες πολιτών συμπαρατασσόμενων με την κυβέρνησή τους και απέναντι στους ξένους δανειστές. Οι διαρκείς διαπραγματεύσεις αποτέλεσαν μια αποτελεσματική τεχνική διακυβέρνησης, δημιουργώντας τις συνθήκες για να εμπεδωθεί η ανάγκη της σωτηρίας. Την ίδια στιγμή προανήγγειλαν την επιτελούμενη σύμπλευση στο «ΟΧΙ» του δημοψηφίσματος, μιας σειράς ετερογενών κομματιών της κοινωνίας με διαφορετικές πολιτικές στάσεις, διαθέσεις και σκοπούς.

*

Το δημοψήφισμα της 5ης Ιουλίου ως κορυφαία στιγμή της διαπραγμάτευσης και της εθνικοποίησης και κρατικοποίησης των συνειδήσεων.

Κορυφαία στιγμή της διαδικασίας της 6μηνης διαπραγμάτευσης αποτέλεσε η εξαγγελία και διενέργεια του δημοψηφίσματος της 5ης Ιουλίου. Είχε προηγηθεί η αποχώρηση λίγες μέρες πριν της ελληνικής κυβέρνησης από το τραπέζι των διαπραγματεύσεων μπροστά στις προτάσεις των εταίρων τις οποίες είχε κρίνει ως μη βιώσιμες για την ελληνική οικονομία[13]. Το ερώτημα του δημοψηφίσματος[14], που παρουσίασε η ελληνική κυβέρνηση ήταν αυτό της αποδοχής ή όχι της αντίπροτασης του προέδρου της ευρωπαϊκής επιτροπής Γιούνκερ[15] στις προτάσεις της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ. Το ερώτημα του δημοψηφίσματος, σε απλή μετάφραση, ήταν αυτό της αποδοχής του μνημονίου των δανειστών ή της εκδοχής του από την αριστερή διαχείριση. Η τελευταία, μάλιστα, κατατέθηκε τρεις μόλις μέρες μετά την αναγγελία του δημοψηφίσματος στις 27 Ιουνίου, περιλαμβάνοντας μεταξύ άλλων, το αίτημα για νέο δάνειο από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (ESM)[16]. Ωστόσο, η αχλή των ιαχών από την ένεση τόνωσης της εθνικής υπερηφάνειας, σκέπασε το περιεχόμενο της πρότασης-οδικού χάρτη για το πρώτο αριστερό μνημόνιο.

Η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ επέλεξε να προχωρήσει στη διενέργεια του δημοψηφίσματος όταν αντιλήφθηκε ότι οι επιδιώξεις της σε σχέση με μία επερχόμενη συμφωνία έβρισκαν αδιέξοδο. Και αυτό λόγω της άρνησης των θεσμών να συζητήσουν πάνω σε ένα πιο «ελαστικό» πλαίσιο, που θα μπορούσε να παρουσιάσει η κυβέρνηση ως «έντιμο συμβιβασμό» στο εσωτερικό. Οι προεκλογικές υποσχέσεις του ΣΥΡΙΖΑ για κατάργηση του μνημονίου έβρισκαν γέφυρες με την πραγματικότητα μέσω της διαπραγμάτευσης και του έντιμου συμβιβασμού. Τα παραπάνω συνοδεύτηκαν από μια ρητορική εσωτερικής κατανάλωσης, που εστίαζε στο γεγονός ότι ακόμα και αν η κυβέρνηση στο τέλος συμβιβαζόταν αυτό θα γινόταν μετά από επίμονο αγώνα και ουσιαστική διαπραγμάτευση, τη στιγμή που οι προηγούμενες κυβερνήσεις ήταν απλά «εντολοδόχοι των Βρυξελλών». Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναζητήσουμε την ερμηνεία αυτής της επιλογής και τις πολιτικές επιτελέσεις που πλαισίωσε αποτελεσματικά.

Όταν επιλέχτηκε το ερώτημα για απόρριψη ή αποδοχή της πρότασης των δανειστών, κάθε τελική απάντηση θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί προπαγανδιστικά και διαχειριστικά από την κυβέρνηση, με θετικό πρόσημο. Στην περίπτωση της

13 http://news247.gr/eidiseis/politiki/arxisan-oi-diapragmateuseis-stis-vrykselles.3527848.html .

14 http://www.kathimerini.gr/821088/article/epikairothta/politikh/poio-einai-to-erwthma-toy-dhmoyhfismatos .

15 http://news247.gr/eidiseis/oikonomia/ayth-einai-h-protash-giounker-metafrasmenh-sta-ellhnika.3552534.html .

16 http://news247.gr/eidiseis/politiki/aithma-xrhmatodothshs-apo-ton-esm-katethese-h-ellhnikh-kyvernhsh.3554682.html .

επικράτησης του «ΝΑΙ» θα υπήρχε άμεσα συμφωνία με τους θεσμούς ξεπερνώντας τις οποίες διαφωνίες, προέκυπταν, στο όνομα της βούλησης του «κυρίαρχου λαού». Αν επιλεγόταν το «ΟΧΙ» θα υπήρχε το υπόβαθρο της συντριπτικής πολιτικής επικράτησης του Σύριζα απέναντι στα υπόλοιπα κόμματα, και κυρίως τη ΝΔ, όπως επίσης και η κεφαλαιοποίηση του αποτελέσματος σ' ένα νέο κύκλο διαπραγμάτευσης με τους δανειστές, στοιχείο που συμπυκνώθηκε επικοινωνιακά στην εικόνα του πρωθυπουργού που διαπραγματευόταν επί 17 ώρες στις 12 Ιουλίου 2015.

Σε κάθε περίπτωση, το αποτέλεσμα θα ήταν και υπήρξε διαχειρίσιμο από την κυβέρνηση, με το τρωθέν (σε περίπτωση που έχανε) τμήμα της υπόληψής της από τη στιγμή που πριμοδότησε το «ΟΧΙ», να ισοσκελίζεται από την σταθερή θέση της για τη διάσωση και παραμονή της χώρας στην Ε.Ε. και τη νομισματική ένωση. Το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος χρησιμοποιήθηκε, επίσης σε δεύτερο χρόνο και μετά την ψήφιση της συμφωνίας από τη Βουλή στις 14 Αυγούστου 2015[17] για να υπάρξει η σχετική εκκαθάριση των αποκλίνουσων φωνών στο εσωτερικό του κυβερνώντος κόμματος, οι οποίες ωστόσο, δεν έβγαζαν άχνα -ή ίσα-ίσα που ψέλλιζαν, το προηγούμενο διάστημα, στο βωμό πάλι της πρώτη φορά αριστερά.

Το δημοψήφισμα ντύθηκε ξεκάθαρα από την αρχή με το μανδύα της συμμετοχικής, δημοκρατικής ρητορείας. Ο ΣΥΡΙΖΑ από την αρχή της διακυβέρνησής του προσπάθησε να δημιουργήσει μια διαδικασία αποκατάστασης του πολιτικού συστήματος και επούλωσης της «τραυματισμένης» τα τελευταία χρόνια κοινωνικής συναίνεσης. Από τις πρώτες κιόλας μέρες της διακυβέρνησής του διεκδίκησε ανοιχτά -και πέτυχε- να υπάρξουν συγκεντρώσεις και διαδηλώσεις φιλοκυβερνητικού χαρακτήρα, που υποστήριζαν την «αξιοπρεπή» στάση της κυβέρνησης στο πεδίο της διαπραγμάτευσης με τους θεσμούς[18] (συγκεντρώσεις, που δυστυχώς πλαισιώθηκαν και από σχήματα του αντιεξουσιαστικού χώρου, τα οποία έκριναν ότι μπορούσαν να ανατρέψουν τα περιεχόμενα των διαδηλώσεων). Η εισαγωγή στο προσκήνιο του «λαϊκού παράγοντα» αποτέλεσε ταυτόχρονα στοίχημα και στρατηγική για το ΣΥΡΙΖΑ στη βάση της δημιουργίας μια πλατιάς βάσης υποστήριξης των πολιτικών του επιλογών.

Ο τύποις άμεσος, συμμετοχικός χαρακτήρας του δημοψηφίσματος ήταν υπό αυτό το πρίσμα για μεγάλα κοινωνικά κομμάτια η ευκαιρία να εκφραστούν στο «δημόσιο» λόγο, έχοντας αποσυρθεί για περίπου 3 χρόνια από το πεδίο του αγώνα και του δρόμου, ένα από τα κατεξοχήν πεδία που γράφεται η ιστορία. Η ανάθεση στην αριστερή διαχείριση στη συγκεκριμένη συγκυρία αποκτούσε παραδειγματική υλική υπόσταση. Η κυβέρνηση έθεσε ένα συγκεκριμένο ερώτημα, με συγκεκριμένο πλαίσιο απαντήσεων, που θα έδινε με κάθε τρόπο ένα διαχειρίσιμο αποτέλεσμα, το οποίο

---

17 https://left.gr/news/sti-voyli-ns-me-keimeno-tis-symfonias .

18 http://www.newsit.gr/ellada/syntagma-sygkentrosi-kyvernisi-eurogroup-1102/375703 .

ο ίδιος ο πρωθυπουργός είχε περιγράψει ως το αποτέλεσμα, που «*δεν αποτελεί το τέλος, αλλά τη συνέχεια της διαπραγμάτευσης με καλύτερους όρους για τον ελληνικό λαό*»[19]. Ή, όπως υπενθύμισε πρόσφατα σε συνέντευξή του στην εφημερίδα «Αυγή» ο Ν. Παππάς επαναλαμβάνοντας τα λόγια του Α. Τσίπρα εκείνη την περίοδο: «ο πρωθυπουργός έλεγε ευθαρσώς ότι χρειαζόμαστε ένα ισχυρό "Όχι" για να πετύχουμε μια καλύτερη συμφωνία»[20] .

Σε μια μεταβατική περίοδο κατά την οποία, στον καμβά διακυβέρνησης αλληλοδιαπλέκονται και ανακατεύονται η ωμή καταστολή σε συνθήκες καθεστώτος εξαίρεσης, με μια νέα πολιτική ενσωμάτωσης και αφομοίωσης, οι κινήσεις της κυριαρχίας δεν μπορεί να αναλύονται με το εργαλείο του «λιγότερου κακού». Πολύ περισσότερο, όταν ο κυρίαρχος διατυπώνει ένα ερώτημα, το πλαίσιο του όποιου, όσο και η απόκριση σε αυτό συνδέονται με μια μονοσήμαντη κατεύθυνση την οποία χαράσσει ο ίδιος. Μονοσήμαντη κατεύθυνση, καθώς είχε περιφρουρήσει τα περιεχόμενά του εντός της εννοιολογικής περιμέτρου που συνέθεταν ο πολιτικός ορθολογισμός που επιβάλλει το χρέος, η πραγματική διαπραγμάτευση, η αντίσταση στους δανειστές, η υπεράσπιση του «ΟΧΙ» ως συνέχιση της διαπραγμάτευσης με άλλα μέσα, η παραμονή της χώρας στην Ε.Ε. και το ευρώ, και τέλος, η σωτηρία του ελληνικού κράτους και έθνους. Σε αυτή την περίμετρο, στην οποία αποκρίθηκαν αριστερές, αναρχικές, πατριωτικές και εθνικιστικές αφηγήσεις για τη στήριξη του «ΟΧΙ», ο ΣΥΡΙΖΑ κατόρθωσε να περιφράξει και να επιτύχει το πάντρεμα των μεμονωμένων επιλογών, των μεμονωμένων συμπεριφορών και στάσεων, των μεμονωμένων ή περιορισμένων προταγμάτων, θέσεων μάχης, αφηγήσεων κ.ο.κ., σε κάτι ενιαίο και συμπαγές. Κατάφερε δηλαδή να επιτύχει τη μετάφραση των διαφορετικών, ετερόκλητων, αποκλινόντων, κοινωνικών στάσεων και αιτημάτων σε κυβερνητικά-κρατικά αιτήματα.

Έτσι, το δημοψήφισμα δεν αποτέλεσε μόνο το σημείο αποκρυστάλλωσης της σχέσης της τεχνικής των διαρκών διαπραγματεύσεων με την εθνικοποίηση/ κρατικοποίηση των συνειδήσεων, η οποία όπως γράφαμε στο κάλεσμά μας για αποχή από το δημοψήφισμα θα αποτελέσει τους «νομιμοποιητικούς τόπους, πολιτικούς και κοινωνικούς, της όποιας συμφωνίας/μνημόνιο»· αποτέλεσε συνάμα το ιδανικό έδαφος για την επιτέλεση της καναλιζαρισμένης έκφρασης αγανάκτησης από μια πενταετία συνεχιζόμενης λιτότητας· την πλήρως διαχειρίσιμη εκτόνωση του θυμού για την πληγείσα, από τη διαρκή φτωχοποίηση, αξιοπρέπεια. Αποτέλεσε κύρια, την κρίσιμη μεταβλητή, ως χωνευτήρι των διεργασιών και τεχνικών διακυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ, στη συνάρτηση «εθνικό συμφέρον -σωτηρία της εθνικής οικονομίας-διαπραγμάτευση-

---

19 http://www.avgi.gr/article/5670206/nea-elliniki-protasi-ston-esm-gia-dieti-sumfonia .

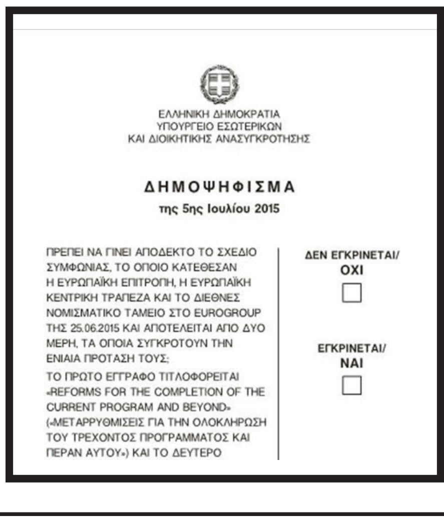
20 http://www.avgi.gr/article/6634990/nikos-pappas-na-gkremisoume-ta-kakektupa-tou-parelthontos .

νέα διαδικασία κοινωνικής ενσωμάτωσης-λαϊκός παράγοντας»· την ιδεολογική μαγιά, δηλαδή, για τη δημιουργία μιας νέας κοινωνικοταξικής συμφωνίας στήριξης και συναίνεσης προς την αριστερή διαχείριση.

Εξάλλου, η ηχώ της παραπάνω διαδικασίας διασφάλισης της συναίνεσης διατηρεί τη δυναμική της στο σήμερα, καθώς ο ΣΥΡΙΖΑ μπορεί να εφαρμόζει πολιτικές λιτότητας και φτωχοποίησης, ωστόσο, δεν καθίσταται η πολιτική αυτή ο αποκλειστικός δείκτης πολιτικής του αξιολόγησης. Αντίθετα, σε άμεση συνάρτηση με τη διαδικασία του δημοψηφίσματος και τις δύο πλευρές που συσπειρώθηκαν με τη μία ή την άλλη απάντηση, ένα από τα οχήματα (ετερο)προσδιορισμού του εξακολουθεί να είναι ο μπαμπούλας των «Μένουμε Ευρώπη», των σημερινών «Παραιτηθείτε», των συμμετεχόντων στα κινήματα της κατσαρόλας. Και μόνο ο τρόπος, που αναδείχτηκαν προσφάτως οι παραπάνω, από τον ίδιο τον ΣΥΡΙΖΑ ως συνεχιστές των "Μένουμε Ευρώπη" και των οπαδών του «ΝΑΙ»[21], με πολιτικούς προστάτες πάντα τη ΝΔ, καταδεικνύει τη συντεταγμένη επιχείρηση να υποδείξει στη συλλογική συνείδηση, ρητά ή υπόρρητα, σε ποια «πλευρά» παραμένει η αριστερή διαχείριση, ανεξαρτήτως της ασφυκτικής πολιτικής της.

Αυτή η στρατηγική επιλογή του ΣΥΡΙΖΑ με αποκορύφωμα το δημοψήφισμα αποδείχθηκε εν τέλει επιτυχημένη και επιβεβαιώθηκε από το αποτέλεσμα των εκλογών της 20ης Σεπτέμβρη 2015, με την επανεκλογή του, τη στασιμότητα ή την υποχώρηση στο χώρο της κεντροδεξιάς και τον καταποντισμό των αριστερών εκφραστών του "ΟΧΙ" της ΑΝΤΑΡΣΥΑ και της ΛΑΕ[22].

*

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ

ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ

της 5ης Ιουλίου 2015

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΑΠΟΔΕΚΤΟ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ, ΤΟ ΟΠΟΙΟ ΚΑΤΕΘΕΣΑΝ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΣΤΟ EUROGROUP ΤΗΣ 25.06.2015 ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΔΥΟ ΜΕΡΗ, ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΣΥΓΚΡΟΤΟΥΝ ΤΗΝ ΕΝΙΑΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥΣ:

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΙΤΛΟΦΟΡΕΙΤΑΙ «REFORMS FOR THE COMPLETION OF THE CURRENT PROGRAM AND BEYOND» («ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥ ΤΡΕΧΟΝΤΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΑΝ ΑΥΤΟΥ») ΚΑΙ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΔΕΝ ΕΓΚΡΙΝΕΤΑΙ/ ΟΧΙ ☐

ΕΓΚΡΙΝΕΤΑΙ/ ΝΑΙ ☐

Το ψηφοδέλτιο του δημοψηφίσματος

---

21 Χαρακτηριστικό είναι το πρωτοσέλιδο της ΑΥΓΗΣ της 10ης Ιουνίου 2016, με τον τίτλο "άδωνις και σία βαράνε την κατσαρόλα" και το κεντρικό άρθρο να σημειώνει ότι "από το "Μένουμε Ευρώπη" ταξιδεύουν προς... Χιλή" http://www.avgi.gr/article/6608941/adonis-kai-sia-barane-tin-katsarola .

22 http://ekloges.ypes.gr/current/v/public/#{%22cls%22:%22main%22,%22params%22:{}} .

Η εθνικολαϊκή πλατφόρμα του σύριζα και η στάση κομματιών του αντιεξουσιαστικού κινήματος στο δημοψήφισμα

Η ανακοίνωση της διεξαγωγής του δημοψηφίσματος βρίσκει μια κοινωνία σε κατάσταση σοκ, λόγω της αβεβαιότητας που προκύπτει από το τι θα συμβεί την επόμενη μέρα, της οικονομικής ασφυξίας, που προκαλούν τα capital controls και της αδιανόητης προπαγάνδας όλων των θεσμών υπέρ του μονόδρομου της παραμονής της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση με κάθε κόστος. Σε αυτό το πλαίσιο όλες οι πολιτικές δυνάμεις προσπαθούν να τοποθετηθούν αιφνιδιασμένες από τις εξελίξεις, που προκάλεσαν οι κυβερνητικές επιλογές.

Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε (όσο αυτό είναι δυνατόν, αλλά σίγουρα με μεγαλύτερη ασφάλεια έναν χρόνο μετά) τι εκπροσωπούσε κοινωνικά η ψήφος στο δημοψήφισμα. Στην πλευρά του «ΝΑΙ» συστρατεύθηκαν, όλοι σχεδόν οι θεσμοί, παράγοντες της οικονομίας, διαμεσολαβητικοί μηχανισμοί (ΜΜΕ, ΓΣΕΕ), η εκκλησία, φοβισμένοι άνθρωποι, κτλ. Στην πλευρά του «όχι» τάχθηκε το μεγαλύτερο κομμάτι της αριστεράς και μεγάλο κομμάτι του αντιεξουσιαστικού χώρου, καθώς και ένα μεγάλο κομμάτι της κοινωνίας με πολλαπλές αφετηρίες, πραγματικές και φαντασιακές. Δίπλα σ' αυτόν τον κόσμο στάθηκαν εθνικιστικές και πατριωτικές δυνάμεις, που μιλούσαν για την οικονομική και πολιτική ανεξαρτησία της πατρίδας, αλλά και μικρότερα κομμάτια του ελληνικού κεφαλαίου, που έχουν «πληγεί» από τις μνημονιακές πολιτικές των τελευταίων ετών και είχαν στηρίξει την επιλογή του ΣΥΡΙΖΑ για την ανάληψη της διαχείρισης του κράτους.

Περνώντας στην ανάλυση των θέσεων του α/α χώρου είναι σημαντικό να δούμε ποιες ήταν οι βασικές επιλογές, που ξεδιπλώθηκαν. Από τα οργανωμένα τμήματα του χώρου, ένα μεγάλο κομμάτι υποστήριξε ανοιχτά το «ΟΧΙ» ή του έκλεισε πονηρά το μάτι με τη φράση «ένα όχι δεν είναι αρκετό». Ένα άλλο κομμάτι δεν κατάφερε να παράγει άποψη, λόγω των διαφωνιών στο εσωτερικό των συλλογικοτήτων και της πίεσης χρόνου, συνθήκη που προκάλεσε τριγμούς σε αρκετά σχήματα. Άλλοι/ες τάχθηκαν υπέρ της αποχής από το δημοψήφισμα, χωρίς όμως να υπάρχει κοινή ανάλυση, στόχευση και πρακτική αναφορικά με τη συγκυρία, γεγονός που καθιστούσε πολύ δύσκολο στο σύντομο χρονικό διάστημα να καταφέρουν να εκφραστούν από κοινού πολιτικά. Ανεξάρτητα, όμως, από καθαυτές τις πολιτικές επιλογές, έχει αξία να αναλύσουμε τα επιχειρήματα που εκφράστηκαν κυρίως από τα α/α σχήματα, τα οποία προπαγάνδισαν ή υποστήριξαν σιωπηρά το «ΟΧΙ», καθώς κρίνουμε ότι αυτή η επιλογή σε μεγάλο βαθμό συμπυκνώνει εκτιμήσεις και πολιτικές επιλογές που αν μη τι άλλο πρέπει να αποτελέσουν πεδίο προβληματισμού και διαλόγου.

Ο αμεσοδημοκρατικός χαρακτήρας ενός ερωτήματος, που τέθηκε «από τα πάνω».

Το πρωτόλειο ερώτημα που τέθηκε μεταξύ άλλων και στα αντιεξουσιαστικά σχήματα ήταν αυτό της συμμετοχής ή όχι στο δημοψήφισμα. Το επιχείρημα, που χρησιμοποιήθηκε από τους θιασώτες της συμμετοχής ήταν ότι ένα δημοψήφισμα δεν εμπίπτει στην αξιακή θέση των αναρχικών για αποχή από τις εκλογές, μιας και πρόκειται για μια αμεσοδημοκρατική διαδικασία, στην οποία μπορούμε να παρέμβουμε, να προπαγανδίσουμε τις θέσεις μας και εν τέλει να συμμετάσχουμε προσπαθώντας να εκτρέψουμε τα νοήματα και τα περιεχόμενα της. Η άποψη αυτή θεωρούμε πως παραγνώρισε τον τρόπο με τον οποίο λειτούργησε η αριστερή διακυβέρνηση καθώς και τις τεχνικές διακυβέρνησης που ενεργοποίησε στο συγκεκριμένο διάστημα[23]. Άλλωστε η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ/ΑΝΕΛ είχε ήδη συρρικνώσει τη δυνατότητα διεμβόλισης των περιεχομένων, μέσω του εκμηδενισμού της δυνατότητας ενός υποθετικού κοινωνικού διαλόγου για τα περιεχόμενα των απαντήσεων, δεδομένης της διαδικασίας-εξπρές με την οποία διενήργησε το δημοψήφισμα σε συνθήκες έκτακτης ανάγκης και για τη σωτηρία της πατρίδας.

Η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ/ΑΝΕΛ αποτελείται θα λέγαμε από ένα μείγμα σοσιαλδημοκρατικών και νεοφιλελεύθερων πολιτικών θέσεων (με χαρακτηριστικά, όπως αυτό της τύποις συμμετοχικότητας στις αποφάσεις), πραγματοποιώντας σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο μια διαδικασία ενσωμάτωσης μεγάλων κοινωνικών κομματιών στις κρατικές/εθνικές επιλογές, όπως περιγράψαμε και πρωτύτερα. Τα ζητήματα που άνοιξαν από την πλευρά της κυβέρνησης, κατά τη γνώμη μας, δεν κατάφεραν να εκτιμηθούν αναλυτικά από συντρόφους και συντρόφισσες· συνέπεια ήταν να εμπλακούν σε μια εκλογική διαδικασία που υποτίθεται πως έφερε αμεσοδημοκρατικά χαρακτηριστικά, ωστόσο το πλαίσιο απάντησης στο ερώτημα ήταν σφιχτά διατυπωμένο από τον κυρίαρχο και καμία παρέκκλιση από την κυριαρχική θέση δε θα μπορούσε να υπάρξει, οποιοδήποτε αποτέλεσμα και να έβγαζε η κάλπη της 5ης Ιούλη.

Ένα ερώτημα που διατυπώνεται «από τα πάνω» δε μπορεί να έχει αμεσοδημοκρατικό χαρακτήρα[24], ενώ δεν υπήρχε και καμία πρότερη κοινωνική διεργασία, η οποία έστω θα ωθούσε προς μια τέτοια κατεύθυνση· παρά μόνο αλλεπάλληλες κυβερνητικές πρωτοβουλίες, που θα διαχειρίζονταν εν τέλει το ερώτημα για πολύ ή περισσότερο μνημόνιο. Αφήνοντας στην άκρη μια ενδεχομένως κλειστή θέση περί μη συμμετοχής στο δημοψήφισμα από μια αξιακή θέση, κρίνουμε ότι ο/η καθένας/καθεμία οφείλει να λαμβάνει υπόψη τη συγκυρία, τις πολιτικές παραμέτρους και τα διακυβεύματα των πολιτικών επιλογών και αντιστοίχως να πράττει. Με βάση τα παραπάνω, είναι τουλάχιστον ευκρινές πως η θέση -τουλάχιστον της συλλογικότητάς μας- υπέρ της αποχής δε στάθηκε μόνο στην αξιακή θέση περί αποχής από εκλογικές διαδικασίες, αλλά επιχείρησε μια πολιτική ανάλυση και απόκριση στη συγκεκριμένη συγκυρία.

---

23 http://www.dikaiologitika.gr/eidhseis/politikes-eidhseis/65994/diaggelma-konstantopoylou-to-dimopsifisma-einai-apantisi-antistasis .

24 Η κινηματική συζήτηση για την αμεσοδημοκρατία ξεπερνά τη στόχευση αυτού του κειμένου.

Εν συνεχεία, σε δεύτερο επίπεδο, το επιχείρημα περί συμμετοχής στο δημοψήφισμα βασίστηκε στο πολιτικό αφήγημα της διάζευξης τακτικής και στρατηγικής. Σύμφωνα με το εν λόγω πολιτικό σκεπτικό, ο δρόμος προς την, ευρύτερα, κοινωνική επανάσταση περνάει μέσα από τακτικούς στόχους. Και στη δεδομένη συνθήκη, στους κοινωνικά διαμορφωμένους συσχετισμούς, το δημοψήφισμα δια της συμμετοχής στην πλευρά του «ΟΧΙ» αποτελούσε ξεκάθαρα έναν από αυτούς. Ανακηρύχθηκε μάλιστα, ως μια κορυφαία πολιτική μάχη, στην οποία οφείλουμε να συμμετέχουμε, αναγνωρίζοντας τον κοινωνικό παλμό και ενισχύοντας το ρεύμα του «ΟΧΙ», ως κομμάτι του αγώνα ενάντια στα μνημόνια και τις πολιτικές λιτότητας. Συνεχίζοντας λίγο την λογική του συγκεκριμένου σκεπτικού, η επικράτηση του ΟΧΙ θα μπορούσε και να οδηγήσει τον ελληνικό καπιταλιστικό κοινωνικό σχηματισμό σε ρήξη από τα δεσμά της ευρωπαϊκής ένωσης, οι συσχετισμοί με τη σειρά τους θα επαναπροσδιοριζόντουσαν και το εκ νέου διαμορφωμένο πεδίο θα μπορούσε και να εμπεριέχει τη δυνατότητα μιας κοινωνικής ή ταξικής, ή ό,τι επιθυμούσε ο κάθε φορέας λόγου, επανάστασης. Στην πορεία του, το συγκεκριμένο επιχείρημα, χρωματίστηκε και με ιστορικά παραδείγματα, τα οποία πιστεύουμε ότι είναι ενδεικτικά, υποστηρίζοντας ότι ακόμα και ο Ντουρούτι τάχθηκε υπέρ της συμμετοχής των αναρχικών στις εκλογές της 16ης Φεβρουαρίου 1936[25] ή ότι μερικές φορές πρέπει να αναλαμβάνουμε επιλογές που φαινομενικά δε συνάδουν με τη θεωρία μας με αναφορά αυτή τη φορά στην ορθή πολιτικά «εικονοκλαστική» επιλογή του ΚΚΕ να συμπαραταχθεί με το «μεταξικό ΟΧΙ» και να ριχθεί στον απελευθερωτικό αγώνα, παραγνωρίζοντας πως θα σταθεί στο πλευρό του διώκτη του.

Αναγνωρίζοντας ότι το κράτος και το κεφάλαιο έχουν συνέχεια, τόσο σε επίπεδο θεσμών και μηχανισμών όσο και σε επίπεδο σχέσεων, (και απομακρυνόμενοι από συνωμοσιολογικές προσεγγίσεις τύπου μαριονέτας-πιονιού), δεν θα μπορούσαμε να μην εντάξουμε στο πλαίσιο της προσέγγισής μας, το διάστημα εντός κρίσης που έχει προηγηθεί της αριστερής διακυβέρνησης και των αντίστοιχων πολιτικών που έχουν παραχθεί. Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της προ ΣΥΡΙΖΑ διακυβέρνησης μέσω κρίσης ήταν η προσπάθεια συγκρότησης των υποκειμένων σύμφωνα με τις νόρμες που θα μπορούσαν να συμπυκνωθούν στο «υγιείς Έλληνες». Άλλωστε ο ίδιος ο Ορθός Λόγος του μπλοκ του «ΝΑΙ» τις μέρες του δημοψηφίσματος διατυμπάνιζε χαρακτηριστικά με τόνους συγκατάβασης, ψυχραιμίας, προστατευτικής αγάπης και συναισθηματικής επίκλησης πως έχουμε γίνει ή είμαστε, Ζιμπάμπουε, Ζάμπια, Σουδάν, Βενεζουέλα και ό,τι άλλο τριτοκοσμικό μπορεί να βάλει ο νους της

25 Αν και η αντιεκλογική καμπάνια της CNT/FAI δεν είχε την ένταση της αντίστοιχης καμπάνιας του 1933, στις ανακοινώσεις της εξέφραζε ξεκάθαρα την αξιακή θέση της περί της μη συμμετοχής στις εκλογές.
Christie, Stuart, Εμείς οι αναρχικοί! Μια μελέτη της Ιβηρικής Αναρχικής Ομοσπονδίας (F.A.I) 1927-1937, εκδόσεις. Αλληλεγγύη, σ 144-154.
Επίσης, F.A.I., Η Οργάνωση του Ισπανικού Αναρχικού Κινήματος στα Προεμφυλιακά Χρόνια (1927-1936), εκδόσεις. Ευτοπία, σ 152-153.

καθεμιάς. Προμηνύοντας, φυσικά, την επιχείρηση του «θεραπευτικού πολιτισμού» που θα ακολουθούσε την δύσκολη προσπάθεια εξευρωπαϊσμού μας την επόμενη του δημοψηφίσματος. Ενός «θεραπευτικού πολιτισμού» ανάλογου του αποικιοκρατικού πλαισίου των εκπολιτιστικών ευρωπαϊκών ιεραποστολών του 17ου αιώνα, όπου στη θέση των ιεραποστολών θα βρίσκονται οι υγιείς Έλληνες, οι νοικοκυραίοι που αποτελούν τη ραχοκοκαλιά αυτής της κοινωνίας. Αυτά τα καθεστώτα «Νόμου και Τάξης» με γνώμονα τις νόρμες του φύλου, της σεξουαλικότητας, της κοινωνικής τάξης και της εθνικής ταυτότητας αποτέλεσαν ωστόσο, όπως περιγράψαμε, τα πεδία σύμπλεξης με την αντίστοιχη εθνική - κρατική στρατηγική του ΣΥΡΙΖΑ που συντελέστηκε (και) δια των διαρκών διαπραγματεύσεων. Σκληρές διαπραγματεύσεις οι οποίες διαμεσολαβημένες από μια αντι-ιμπεριαλιστική ρητορική και έναν επικαθορισμό του πολιτικού από το λόγο σε σχέση με το χρέος, αποτέλεσαν μια τεχνική διακυβέρνησης, η οποία προβληματικοποίησε ένα ευρύτατο πεδίο σχέσεων εξουσίας με εθνικούς και κρατικούς όρους.

Σε ένα αντίστοιχο πλαίσιο συνέπλευσε και η κινηματική πριμοδότηση του ΟΧΙ. Γιατί μόνο τυχαία δεν είναι η πλειοδοσία του αντι-ιμπεριαλιστικού λόγου και των αντίστοιχων πρακτικών από μεριάς ανταγωνιστικού κινήματος εν μέσω αριστερής διακυβέρνησης. Όπως επίσης άμεσα σχετιζόμενο είναι και το περιεχόμενο ερωτημάτων που διατυπώθηκαν τη συγκεκριμένη περίοδο· πώς θα επιστρέψει ο α/α χώρος στο προσκήνιο της κεντρικής πολιτικής σκηνής ανακτώντας τα χαμένα εργαλεία της ταξικής πάλης και του ιμπεριαλισμού · πώς θα μετατραπεί ο «χώρος» σε αξιόπιστο φορέα εναλλακτικής πολιτικής με συγκεκριμένο πρόγραμμα · πώς θα ιεραρχήσουμε τα ζητήματα του αγώνα σε σημαντικά και δευτερεύοντα · πώς θα βρεθούν τα σημεία εκείνα απεύθυνσης που θα μας μαζικοποιήσουν · πώς γενικότερα θα πράξουμε για το καλό του λαού και του τόπου. Ή οι «κατηγορίες» που εκφραζόντουσαν διαρκώς περί κατοχής, περί υποχώρησης στις ξένες πιέσεις, περί υπακούων μαθητών της κ. Μέρκελ και πάει λέγοντας, οι οποίες κάνοντας κριτική άνοιγαν απλά τις αγκάλες ενός κράτους που είχε παρεκκλίνει από τον σκοπό του. Ενός κράτους σκοπός του οποίου δεν είναι άλλος από το να φροντίζει για το καλό όλων μας. Η προβληματικοποίηση του λόγου περί κρίσης και διαπραγματεύσεων από μεριάς ΣΥΡΙΖΑ δεν χρειαζόταν να κάνει τίποτα απολύτως προκειμένου να ενσωματώσει και να αφομοιώσει τον ανταγωνιστικό λόγο, πέρα από το να τον αφήσει να εκφέρεται και να πράττει όσο το δυνατόν περισσότερο.

Έτσι η συγκεκριμένη τακτική επιλογή, αφήνοντας εκτός μια γενικότερη κουβέντα περί τακτικής και στρατηγικής, στο πλαίσιο της αριστερής διαχείρισης, άφησε στο απυρόβλητο τα ερωτήματα του πώς θα μπορούσαμε να διεμβολίσουμε αυτή την τάξη του κανονικού που ήταν, αν και με διαφορετικές αφετηρίες, ο κοινός παρονομαστής του «ΝΑΙ» και του «ΟΧΙ» όπως και του πώς θα μπορούσαμε να διεμβολίσουμε την εθνικοποίηση και την κρατικοποίηση που επιτελούνταν δια των διαρκών

διαπραγματεύσεων. Και' αυτόν τον τρόπο συρρικνώθηκε, αν δεν εξαφανίστηκε τελείως, στο όνομα μιας τακτικής, ένας πολυεπίπεδος πλούτος περιεχομένων, οι πολλαπλές αιχμές που προκύπτουν από μια ανάγνωση ενός πλέγματος εξουσιαστικών σχέσεων που δεν εδράζονται μόνο στις παραγωγικές σχέσεις, θέσεων μάχης δηλαδή άμεσα συνδεδεμένων με τον α/α πολιτικό χώρο. Απεναντίας, τα ζητήματα που άνοιξαν μας φέρνουν αντιμέτωπους με θέματα τα οποία προς το παρόν αφήνουμε στην άκρη, όπως αυτά της έννοιας του Λαού, της αναζήτησης ενός επαναστατικού υποκειμένου που εν δυνάμει θα μπορούσε να είναι διαχειριστής ενός κράτους, της εμπέδωσης σε τελική ανάλυση ενός λόγου που σίγουρα δεν αποτελεί κομμάτι της ιστορικής παράδοσης του πολιτικού μας χώρου. Πτυχές αυτής της αναδίπλωσης αποτυπώνονται και στη «ταξική» ανάγνωση του ΟΧΙ που φαίνεται να αποτέλεσε δικαίωση για διάφορους υποστηρικτές του.

*

Κάθε απάντηση στο πλαίσιο του δημοψηφίσματος της 5ης Ιουλίου είναι μια θετική απόκριση στο κάλεσμα για εθνική συνοχή

Ένα κάλεσμα, το οποίο αθροίζει και ενοποιεί ανομοιογενή πολιτικά σκεπτικά και αποκρύπτει κοινωνικούς ανταγωνισμούς υπό τη σκέπη ενός επικείμενου κινδύνου που απειλεί το έθνος - κράτος. Η ρητορική που συνοδεύει και τις δύο απαντήσεις συγκροτεί ένα πλαίσιο και μια διαλεκτική εθνικής σωτηρίας: Στην περίπτωση του "ναι" μέσα από μια ρητή και εκούσια παραχώρηση συναίνεσης στην εξαθλίωση, που οπισθοδρομεί την κοινωνία από κάθε ριζοσπαστική συνισταμένη που είχε κατορθώσει να εκφράσει τα τελευταία χρόνια και στην περίπτωση του "όχι" μέσα από μία άρνηση που ακροβατεί μεταξύ αντίδρασης, κατάφασης στο μη χειρότερο, ύψωσης εθνικού αναστήματος στο χρόνιο εξευτελισμό, επίδειξης ελληνικής ανδρείας απέναντι στους ξένους δανειστές. Η απόκριση σε αυτό το κάλεσμα θεωρούμε πως - αν και διαφοροποιημένα - συμμετέχει σε ένα διάλογο που έχει όρια περιχαρακωμένα από την εξουσία, ένα διάλογο που πλαισιώνεται πλήρως από τους πρωταγωνιστές της διαχείρισης - αυτή τη στιγμή αριστερής. Ο ίδιος διάλογος κατορθώνει να χειραγωγεί τελικά ακόμα και αγωνιστικές απαντήσεις εθνικοποιώντας το πολιτικό διακύβευμα και πειθαρχώντας τες στις δυνατότητες μίας και μόνο ρητορικής, εκείνης της σωτηρίας του έθνους. Οι σκληρές διαπραγματεύσεις διαρκείας που κατακλύζουν τον κυρίαρχο λόγο πέντε μήνες τώρα έχουν ήδη πετύχει. Γιατί υπηρετούν την κρατικοποίηση και την εθνικοποίηση των υποκειμένων και των συνειδήσεων τους, αλλά και του κοινωνικού ανταγωνισμού γενικότερα. Και δεν χωρά καμία αμφιβολία ότι αυτή η κρατικοποίηση και εθνικοποίηση θα αποτελέσει τους νομιμοποιητικούς τόπους, πολιτικούς και κοινωνικούς, της όποιας συμφωνίας/μνημονίου. Εξάλλου, στην ανακοίνωση της κυβέρνησης για τη νέα πρόταση διετούς μνημονίου με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, αναδεικνύεται χωρίς περιφράσεις και περιθώρια διαφορετικής νοηματοδότησης: "η απόφαση για διεξαγωγή δημοψηφίσματος δεν αποτελεί το τέλος, αλλά τη συνέχεια της διαπραγμάτευσης με καλύτερους όρους για τον ελληνικό λαό."

Κάθε απάντηση στο πλαίσιο του δημοψηφίσματος της 5ης Ιουλίου μιλά με όρους σωτηρίας του κράτους και της οικονομίας του, με όρους σωτηρίας του καπιταλισμού. Και εγκλωβίζει τον πολιτικό διάλογο στην ερώτηση περισσότερη ή λιγότερη λιτότητα, λιγότερη ή περισσότερη ασφυξία στην καθημερινότητα μας. Αυτή η έκπτωση του κοινωνικού διαλόγου δεν μπορεί εξ' ορισμού να δημιουργήσει το κοινωνικό πεδίο αγωνιστικών απαντήσεων, επικοινώνησης διαφοροποιημένων σκεπτικών που κλονίζουν το αυτονόητο του καπιταλισμού και της εξουσίας, και ουσιαστικής πολιτικής παρέμβασης. Αντίθετα η απόκριση στο δήθεν αμεσοδημοκρατικό κάλεσμα συγκρατεί διασώζει και νομιμοποιεί την καπιταλιστική διαχείριση και τον εξουσιαστικό λόγο, που αναπαράγει την εκμετάλλευση, την καταστολή των αγώνων και τον κοινωνικό κανιβαλισμό.

Μοναδική απάντηση στον κυρίαρχο, ορθό πολιτικά λόγο που πλαισιώνει το δημοψήφισμα είναι η ρήξη με το πλαίσιο του διαλόγου που θέτει και πειθαρχεί. Αυτή η ρήξη διανοίγει τις πολιτικές δυνατότητες που προκρίνουμε. Τη συλλογικοποίηση των σκεπτικών και προταγμάτων μας, την άμεση ενίσχυση των αυτοοργανωμένων δομών και των δικτύων αλληλεγγύης που θα απαντήσουν στον κοινωνικό κανιβαλισμό, το διαρκή αγώνα ενάντια στις εξουσιαστικές δομές που διαχειρίζονται και περισώζουν το καπιταλιστικό διακύβευμα.

Για την κοινωνική επανάσταση και την αναρχία

Καμία συμμετοχή στο δημοψήφισμα

Αντίσταση - Αυτοοργάνωση - Αλληλεγγύη

χορός της καρμανιόλας
xorostiskarmaniolas.espivblogs.net
xorostiskarmaniolas@gmail.com

(αφίσα που κολλήθηκε στις γειτονιές της αθήνας τις μέρες πριν το δημοψήφισμα)

Η αφαίρεση του «ταξικού "ΟΧΙ"» και η φαντασίωση της εξόδου από την Ε.Ε.

Το επόμενο επιχείρημα για την υποστήριξη του «ΟΧΙ» υποδείκνυε μια κοινωνική δυναμική των προλετάριων, των φτωχών και των υποτελών τάξεων προς αυτή την πλευρά. Η ταξικότητα είναι σημαντικό εφόδιο στο θεωρητικό οπλοστάσιο και το έλλειμμά της ευνοεί «νεοαναρχικές» αντιλήψεις περί αντιστροφής του τέλους της ιστορίας, με βάση την κοινωνική απάθεια και την εθελοδουλία. Ευνοεί απόψεις που προκρίνουν μόνο τον ατομικό αγώνα, χωρίς να αναπτύσσουν διαλεκτική σχέση με την κοινωνική πραγματικότητα. Η υιοθέτηση όμως, από την άλλη, μιας στείρας ταξικής ανάλυσης, η οποία δεν αντιλαμβάνεται, τις κοινωνικές μετατοπίσεις και ετερογένειες και τις πολιτικές επενδύσεις που τις συνοδεύουν, είναι καταδικασμένη να μην καταφέρει να δώσει απαντήσεις και θέσεις μάχης.

Πώς άραγε εξηγείται η συστράτευση στο «ΟΧΙ» κάθε πατριωτικής και εθνικιστικής φωνής; Η συγκεκριμένη ανάλυση παραγνωρίζει το γεγονός πως ακόμη και πριν την πρώτη εκλογή ΣΥΡΙΖΑ παρατηρείται έντονα η πριμοδότηση της ρητορικής του εθνικού/κρατικού συμφέροντος στη βάση: «ποιος διαχειριστής διαπραγματεύεται πραγματικά για τα συμφέροντα της χώρας;»· Ο αντιμπεριαλιστικός λόγος κομματιών του κινήματος συνάντησε τις κυβερνητικές θέσεις περί εξάρτησης του ελληνικού κράτους και την αντίστοιχη μάχη διεκδίκησης της εθνικής αξιοπρέπειας. Εξάλλου, η ελληνική αριστερή κυβέρνηση άρθρωσε εξ αρχής έναν πατριωτικό λόγο αντίστασης απέναντι στους «κακούς» δανειστές, αντίθετα με τις προηγούμενες κυβερνήσεις, που χρησιμοποιούσαν τη ρητορική της ισχυρής Ελλάδας, εντός της ισχυρής Ευρώπης[26].

Συνεπώς, όταν αναπτύσσεται μια τέτοια κοινωνική δυναμική, η οποία εγκολπώνει εθνικά και πατριωτικά χαρακτηριστικά, είναι πολιτικά αφελές να επιχειρείται να επενδυθεί με καθαρά ταξικό πρόσημο, ανεξάρτητα αν όντως, όπως είναι αναμενόμενο, πληττόμενοι και φτωχοί ψήφισαν «ΟΧΙ» στο δημοψήφισμα. Ωστόσο, όπως ακριβώς η συμμετοχή φασιστών στην πλευρά του «ΟΧΙ» δεν μπορεί αυθαίρετα να εξισώνει όλους τους υποστηρικτές του «ΟΧΙ» με τους φασίστες, αναλογικά, μείζον δείγμα αυθαιρεσίας και πολιτικής αφαίρεσης είναι και η ομογενοποίηση και συμπερίληψη όλων των «ΟΧΙ», στην ομπρέλα του ταξικού «ΟΧΙ». Οι αφετηρίες των «ΟΧΙ» είναι σύνθετες και ανακατεμένες με πατριωτικά αντανακλαστικά, με στοιχεία αγανάκτησης,

---

26 Το αφήγημα της ισχυρής Ελλάδας έχει υιοθετήσει ήδη ο Α. Σαμαράς πριν κερδίσει τις εκλογές του Μαΐου 2012, στην περίφημη ομιλία του στην 76η ΔΕΘ τον Σεπτέμβρη 2011, αλλά και στις προεκλογικές του ομιλίες. Εκεί, λίγο ως πολύ, παρουσιάζει την Ελλάδα ως μια χώρα με πανίσχυρες δυνατότητες και πλούτο, που μέχρι το 2021 θα έχει εκτιναχθεί αναπτυξιακά. Το ίδιο συνεχίζει να κάνει και λίγες μέρες πριν ηττηθεί (από το αφήγημα του Α. Τσίπρα) στις ευρωεκλογές του Μαΐου 2014, με την ομιλία του στο Μουσείο Μπενάκη. Εκεί περιγράφει χαρακτηριστικά (αφού πρώτα αναρωτιέται το αμίμητο *'δεν θα μπορούσε η Ελλάδα να έχει μια Nokia, όπως η Φινλανδία;'*): *"θέλω μία Ελλάδα υπόδειγμα Πολιτείας, δημοκρατίας και ευημερίας, μία χώρα που οι άνθρωποί της θα έχουν μέλλον, μία δυνατή και ισχυρή Ελλάδα, πύλη εμπορίου, διεθνή κόμβο συγκοινωνιών. Μία Ελλάδα δύναμη σταθερότητας, νοικοκυρεμένη και σε όλα μπροστά. Αυτή είναι η Ελλάδα που όλοι ονειρευόμαστε. Τώρα την χτίζουμε με σταθερά βήματα μπροστά μέρα με την ημέρα"* http://news247.gr/eidiseis/politiki/to-sxedio-samara-gia-thn-ellada-toy-2021-anaptyksh-meiwsh-ths-forologias-kai-550-000-nees-theseis-ergasias.2798309.html .

θυμού, αντίδρασης ή φαντασιώσεις αντίστασης. Υπό αυτό πρίσμα, μόνο αντιφατικό δεν είναι ότι ανάμεσα στις 15 περιοχές με τα μεγαλύτερα ποσοστά του «ΟΧΙ» στην ελληνική επικράτεια βρίσκονται δήμοι-εκλογικά προπύργια της Χρυσής Αυγής[27]. Το τελευταίο, υποδεικνύει την ομαλή ενσωμάτωση της εθνικιστικής αφήγησης στο μπλοκ του «ΟΧΙ».

Στο ίδιο πλαίσιο, κυρίως από τις οργανωμένες συνιστώσες του κινήματος προς ικανοποίηση των δικών τους πολιτικών φαντασιώσεων, νοηματοδοτήθηκε αυθαίρετα η ψήφος του «ΟΧΙ», ως ψήφος υπέρ της εξόδου από το ευρώ και την Ε.Ε.. Το βάρος αυτό, της παραμονής ή όχι της χώρας στο ευρώ, η εσωτερική πολιτική διαχείριση το είχε λύσει εξ αρχής, με τον ΣΥΡΙΖΑ, να αποφεύγει μετά βδελυγμίας κάθε κουβέντα και κινδυνολογία για την έξοδο από το ευρώ. Η αριστερή κυβέρνηση ως πολιτικός πριμοδότης και διαχειριστής του «ΟΧΙ» απέκρουε σε υψηλούς τόνους την τρομολογαγνεία για εκτοπισμό της χώρας, την οποία μεταχειριζόταν η μιντιακή προπαγάνδα προς εκφοβισμό. Ακόμα και λίγες μέρες μετά το brexit, ο Α. Τσίπρας στην κεντρική επιτροπή του ΣΥΡΙΖΑ επαναλάμβανε μετά παρρησίας ότι *«όταν απευθυνθήκαμε στο λαό πέρσι δεν σκεφθήκαμε ότι πρέπει να εγκαταλείψουμε την Ευρώπη, ούτε μια στιγμή»*[28]. Εξάλλου, ο πρωθυπουργός είχε φροντίσει ακόμη και λίγη ώρα μετά την ανακοίνωση του αποτελέσματος του δημοψηφίσματος, να ξεδιαλύνει πλήρως -για όσους δεν είχαν ακόμα καταλάβει- τον τρόπο με τον οποίο θα χρησιμοποιηθεί το αποτέλεσμα: ως εντολή που *«δεν είναι εντολή ρήξης με την Ευρώπη αλλά εντολή ενίσχυσης της διαπραγματευτικής μας δύναμης για την επίτευξη βιώσιμης συμφωνίας»*[29]. Γιατί *«χρέος μας είναι να κάνουμε ό,τι καλύτερο μπορούμε για να ξεπεράσουμε αυτή τη κρίση και να ξανασηκώσουμε την Ελλάδα ψηλά. Διαφυλάττοντας ως κόρη οφθαλμού την εθνική ενότητα, αποκαθιστώντας τη κοινωνική συνοχή αλλά και την οικονομική σταθερότητα»*[30].

Ακόμη όμως και αν το ερώτημα ήταν η έξοδος της χώρας από την ΕΕ, όπως συνέβη με το δημοψήφισμα στη Βρετανία, δεν μπορεί να παραβλέπεται ο κίνδυνος να ενισχυθούν τα εθνικά αντανακλαστικά, παρά τα ριζοσπαστικά, στο βαθμό που το ερώτημα συσπειρώνει γύρω από την εθνική καταγωγή και η απόκριση σε αυτό την επιτελεί. Εξάλλου, όπως αποδεικνύεται γλαφυρά σε όλη την ανατολική Ευρώπη,

---

27 Χαρακτηριστικά, στη 2η θέση με 79,2% «ΟΧΙ» ο Δήμος Ασπροπύργου, με τη ΧΑ να παίρνει 14,5% στις εκλογές του 2015, στην 5η θέση με 77,2% ο Δημός Φυλής, με τη ΧΑ να λαμβάνει 9% το 2015, στην 6η θέση με 76,6%, το Πέραμα, με τη ΧΑ να έχει 9% στις εκλογές του 2015 και στην 7η θέση με 75,3% οι Αχαρνές, με 11% στις εκλογές http://www.huffingtonpost.gr/epameinondas-panas/-_671_b_7736846.html και τα εκλογικά αποτελέσματα του Ιανουαρίου 2015.

28 http://www.avgi.gr/article/10811/7018475/omilia-tou-alexe-tsipra-sten-k-e-tou-syriza-zontane-metadose-

29 http://www.primeminister.gov.gr/2015/07/06/13855 .

30 Στο ίδιο.

αλλά και τη Βρετανία, μια κοινωνική αντίθεση σε έναν καπιταλιστικό, υπερεθνικό μηχανισμό εξουσίας, καθίσταται ένα πρώτης τάξεως εργαλείο συσπείρωσης και σφυρηλάτησης της εθνικής συνοχής, και, φυσικά, ένα επικίνδυνο όχημα διολίσθησης προς τον εθνικισμό[31] . Και φυσικά, δεν μπορεί να υπάρχει καμιά εμπιστοσύνη σε κανένα διαμεσολαβητικό μηχανισμό ή πολιτικό διαχειριστή, ως θεματοφύλακα του αντιφασισμού και εγγυητή για τη μη επέλαση του ρατσισμού, ρόλο που έχει αναλάβει ευλαβικά η πρώτη φορά αριστερά.

Με αυτόν τον τρόπο, λοιπόν, τροχιοδρομώντας το δημοψήφισμα στις ράγες της εθνικής ανάτασης, του λαϊκισμού[32] και της παραμονής στην Ε.Ε., η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ πέτυχε κάτι, που η δεξιά με τις παραδοσιακές τις εθνικιστικές καταβολές δεν κατάφερε: να δημιουργήσει εκείνη τη φαντασιακή, εθνικολαϊκή πλατφόρμα συσπείρωσης[33], στο όνομα των χαμηλών και μεσαίων στρωμάτων, τα οποία υποτίθεται εκπροσωπούσε και το ανέδειξαν στην εξουσία, αλλά και στο όνομα του εθνικού αναστήματος και των εθνικών αντανακλαστικών απέναντι στην οικονομική και πολιτική υποτέλεια και την «παράδοση» της χώρας στους ξένους δανειστές.

Και αυτή η διαπίστωση φωτίζει έναν κοινό τόπο των υποστηρικτών του «ΝΑΙ» και του «ΟΧΙ», καθώς, αν και από διαφοροποιημένες αφετηρίες, συναντήθηκαν κάτω ακριβώς από τη σκέπη της απόκρισης σε έναν περιχαρακωμένο και ναρκοθετημένο διάλογο. Ο τελευταίος όχι μόνο εξασφάλιζε την οδό εναντίωσης ως δρόμο ασφαλούς εκτόνωσης της παρατεταμένης καταπίεσης -με τον μανδύα, μάλιστα, της

---

31 Ακόμα και αν μια τέτοια κίνηση συνοδεύεται με εμπεδωμένα αντιρατσιστικά, αντιφασιστικά και αντικαπιταλιστικά χαρακτηριστικά δεν μπορεί να εξασφαλίσει ότι δεν θα υποπέσει σε μια διολίσθηση προς το έθνος, όπως έχει δείξει η ιστορία των εθνικο-απελευθερωτικών αγώνων.

32 Επιστέγασμα αυτής της ρητορικής ήταν η κεντρική ομιλία του Α. Τσίπρα στη συγκέντρωση υπερ του «ΟΧΙ» στο Σύνταγμα στις 3 Ιουλίου, δυο μέρες πριν το δημοψήφισμα, στην οποία μεταξύ πολλών άλλων, σημείωνε: *«Ο Ελληνικός λαός έχει πολλές φορές στην ιστορία του αποδείξει ότι ξέρει να επιστρέφει τα τελεσίγραφα. Τα τελεσίγραφα ενίοτε επιστρέφονται. Οι πιο λαμπρές σελίδες στην ιστορία αυτού του τόπου και αυτού του λαού, ήταν σελίδες τόλμης και αρετής. Σας καλώ να ξαναγράψουμε μαζί ιστορικές στιγμές ανάτασης και ελευθερίας... Ελλάδα, η πατρίδα μας, ήταν, είναι και θα παραμείνει η κοιτίδα του Ευρωπαϊκού πολιτισμού. Από τούτο εδώ τον τόπο, λέει η μυθολογία, ο Δίας άρπαξε την Ευρώπη. Από τούτο εδώ τον τόπο θέλουν τώρα οι τεχνοκράτες της λιτότητας να ξαναρπάξουν την Ευρώπη. Ε λοιπόν, ΟΧΙ. Θα τους πούμε ΟΧΙ την Κυριακή»* (http://www.avgi.gr/article/5861799/simera-sto-suntagma-loran-gkizi-igklesias-sto-pleuro-tou-al-tsipra).

Σταθερός οδηγός και προς την επανεκλογή του τον Σεπτέμβρη του 2015, με τον Α. Τσίπρα στην κεντρική προεκλογική του ομιλία στις 18 Σεπτεμβρίου να σημειώνει: *«Κάποιοι νόμιζαν ότι θα ξεμπερδέψουν εύκολα με τον ΣΥΡΙΖΑ. Ότι θα ξεμπερδέψουν εύκολα με το λαό. Διαψεύστηκαν... Γιατί πάντοτε λογαριάζουν και σχεδιάζουν χωρίς το ξενοδόχο. Χωρίς εσάς. Λογαριάζουν και σχεδιάζουν χωρίς να υπολογίζουν τη λαϊκή επιθυμία. Για αυτό, όπως και τον Ιούλη, έτσι και τώρα θα διαψευστούν»* http://www.avgi.gr/article/5861799/simera-sto-suntagma-loran-gkizi-igklesias-sto-pleuro-tou-al-tsipra .

33 Πλατφόρμα την οποία θεμελίωσαν και οι αποχωρήσαντες του ΣΥΡΙΖΑ με σημαντική ιδεολογικοπολιτική επιρροή εντός του κόμματος, όπως ο Γιάννης Μηλιός. Ενδεικτικό, μάλιστα, είναι το περίφημο κείμενό του στις 27 Αυγούστου 2015 για την "ανασύνθεση της μαρξιστικής αριστεράς" και "το ΟΧΙ ως σημείο ανοιχτής ταξικής

συμμετοχικότητας, αλλά ενίσχυε συνάμα και τον πυρήνα της ρητορικής που συνόδευε και τις δύο αυτές απαντήσεις: το πλαίσιο και τη διαλεκτική της σωτηρίας της πατρίδας και της εθνικής διεκδίκησης. Αυτή η συνάντηση επιβεβαιώθηκε ηχηρά, ακριβώς την επόμενη του δημοψηφίσματος, με τη σύγκληση του Συμβουλίου Πολιτικών Αρχηγών.

*

σύγκρουσης", στο οποίο χαρακτηρίζει την αντιπαράθεση των δύο πλευρών στο δημοψήφισμα ως το "έθνος των Πληβείων" απέναντι στο "έθνος των Πατρικίων": "Μια από τις σπάνιες φορές που η ταξική σύγκρουση πήρε τη μορφή μετωπικής πολιτικής σύγκρουσης ήταν το Δημοψήφισμα της 5ης Ιουλίου 2015. Το «έθνος των Πληβείων» με το 61.3% υπέρ του «Όχι» υπερίσχυσε έναντι του «έθνους των Πατρικίων», που απαιτούσε τη συνέχιση των Μνημονίων, δηλαδή των οικονομικών και κοινωνικών πολιτικών που αναδιανέμουν ισχύ, πλούτο και εισόδημα υπέρ της άρχουσας κεφαλαιοκρατικής τάξης".
http://www.jmilios.gr/gia-tin-anasynthesi-tis-marxistikis-aristeras/ .

Όταν το δυστοπικό μέλλον που επιφύλασσε το «ΝΑΙ», συνάντησε τη δυστοπία του «ΟΧΙ»

Απαντώντας καταφατικά στο πρώτο ερώτημα της συμμετοχής, ευρύτερα κομμάτια του α/α χώρου έδωσαν στη συνέχεια μια απάντηση στο ερώτημα του δημοψηφίσματος, σε συνάρτηση με μια καταστροφολογία για το τι θα σήμαινε η επόμενη μέρα σε περίπτωση επικράτησης του «ΝΑΙ». Αυτή η προσέγγιση επενδύθηκε με τελολογικά επιχειρήματα, περί της περιστολής των δυνατοτήτων για τον αγώνα και την επανάσταση στην περίπτωση που θα επικρατούσε η άνευ προηγουμένου κοινωνική συναίνεση του «ΝΑΙ», στην περαιτέρω λεηλασία των ζωών μας. Αυτή η προσέγγιση παραγνώριζε πως με κάθε αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος η κυβέρνηση θα ήταν νομιμοποιημένη να λάβει εκ νέου μέτρα, που θα βάθαιναν την κοινωνική λεηλασία. Επιπλέον, στη δική μας αντίληψη, απέχει από τον τρόπο με τον οποίο κατανοούμε τους κοινωνικούς αγώνες.

Για μεγάλα κομμάτια της κοινωνίας οι μέρες εκείνες δημιούργησαν το υπόβαθρο πολιτικοποίησης και επικοινωνίας. Και είναι επίσης σημαντικό ότι κοινωνικά κομμάτια αμφισβήτησαν τις κυριαρχικές προσταγές για υποστήριξη του «ΝΑΙ», καθώς και τη διαδικασία τρομοκράτησης και πανικού, που ξέρναγαν καθημερινά τα ΜΜΕ. Μάλιστα, το κλίμα όξυνσης και πόλωσης, ετεροπροσδιορισμένο από τον οχετό της πλευράς του «ΝΑΙ», οδήγησε και αρκετές συντρόφισσες και συντρόφους να ταχθούν με την πλευρά του «ΟΧΙ». Ακόμη και αν σε έναν βαθμό η θυμική αφετηρία μπορεί να γίνει κατανοητή, εν τούτοις, όταν στο επίκεντρο τίθεται ένας τέτοιος μηχανισμός διακυβέρνησης είναι επικίνδυνα αποπροσανατολιστικό και πολιτικά επικίνδυνο να εκτονώνεται η αντίδραση σε μια σκιαμαχία και να μην επικεντρώνεται στη διεμβόλιση του ίδιου του πλαισίου, που θέτει, καλεί και πειθαρχεί. Η πόλωση αυτή, η οποία απέχει αρκετά, όπως περιγράψαμε, από το να χαρακτηριστεί μια ταξική πόλωση, και ο ετεροπροσδιορισμός της από την πλευρά του μιντιακού οχετού, υπέδειξε ακριβώς την υποχώρηση των αυτόνομων, ριζοσπαστικών περιεχομένων αγώνα και πολιτικής παρέμβασης.

Ο τρόπος που οριοθετούμε την πολιτική παρέμβαση είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την προώθηση των αξιών, των αρχών και των αναλύσεων μας, ανεξάρτητα από το επιθετικό ή ευνοϊκό έδαφος μέσα στο οποίο αυτές θα προπαγανδιστούν. Επίσης η κατανόηση μας είναι απαλλαγμένη από οποιαδήποτε λαϊκίστικη βούληση πρόσδεσης σε ένα μαζικό άρμα, απλά και μόνο επειδή είναι μαζικό. Αντίθετα, αντιλαμβανόμαστε την παρέμβασή μας μέσα από την ενεργή συμμετοχή σε όλες τις εκφάνσεις του πολιτικού. Όταν πρόκειται για κοινωνικές κινήσεις στις οποίες εντοπίζουμε θετικά στοιχεία, η προσήλωση στα ρηξιακά περιεχόμενά μας δεν μετατοπίζεται, αλλά επιδιώκει να συμβάλλει, με τις όποιες δυνάμεις μας, στη ριζοσπαστικοποίηση των περιεχομένων αγώνα αλλά και την οχύρωση των περιεχομένων αυτών απέναντι στην αφομοίωση.

Ειδικότερα, διαβάζοντας την ιστορία των κοινωνικών αγώνων, αντιλαμβανόμαστε

ότι έχουν υπάρξει στον ελλαδικό χώρο και την κινηματική του ιστορία πολλές στιγμές, που το αναρχικό κίνημα στάθηκε ανάχωμα και εφαλτήριο επίθεσης απέναντι στην κοινωνική συναίνεση και τις κρατικές πολιτικές. Ενδεικτικά, αξίζει να αναφερθούν οι παρεμβάσεις των αναρχικών απέναντι στο εθνικιστικό παραλήρημα του 1992-93, με τα συλλαλητήρια για την «ελληνικότητα» της Μακεδονίας.· η απόλυτα μειοψηφική εναντίωση απέναντι στην τότε μεγάλη ιδέα των ολυμπιακών αγώνων του 2004 και την αποδοχή τους από την κοινωνία· οι μικρές ή μεγάλες συγκρούσεις, που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του εκσυγχρονισμού του ελληνικού κράτους και της φενακισμένης ευμάρειας της ελληνικής κοινωνίας την περίοδο 1995-2005.

Αμέσως μετά το δημοψήφισμα, λοιπόν, και πολύ σύντομα, η θέση περί του δυστοπικού μέλλοντος, που θα έφερνε η αποδοχή του «ΝΑΙ» συνάντησε τη δυστοπία του «ΟΧΙ». Το «περήφανο λαϊκό και ταξικό όχι» που «προδόθηκε» από την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ δε δημιούργησε συνθήκες κοινωνικής έντασης, όπως θα περίμεναν οι υποστηρικτές του· και το κάλεσμα για «όχι μέχρι τέλους» μόνο εξεγερτικές συνθήκες δε βρήκε στις 15 Ιούλη, στη συγκέντρωση ενάντια στην ψήφιση των προαπαιτούμενων για την υπογραφή του 3ου μνημονίου. Αντίθετα με τα προσδοκώμενα η κοινωνία στάθηκε τουλάχιστον μουδιασμένη.

Αυτή η κριτική θεωρούμε χρήσιμο να σημειωθεί, στο βαθμό που κρίνουμε ότι η πολιτική μας ανάλυση δε μπορεί να γίνεται με τελολογικούς όρους, αλλά με βάση τα ερμηνευτικά εργαλεία, τις πολιτικές εκτιμήσεις και την εμπιστοσύνη στα προτάγματα και τα περιεχόμενα του αγώνα. Άλλωστε η επιβολή ενός grexit από την πλευρά του υπερεθνικού σχηματισμού της Ε.Ε κρίνουμε πως δεν θα συνεπαγόταν με καμία βεβαιότητα την καλλιέργεια «ώριμων επαναστατικών συνθηκών». Καμία βεβαιότητα δεν διασφαλίζει πως μια τέτοια συνθήκη θα είχε ρηξιακά χαρακτηριστικά και θα μετατρεπόταν σε ένα προνομιακό εργαστήριο ζύμωσης της επαναστατικής αναιροπής. Και δεν αποκλείεται φυσικά μια τέτοια συνθήκη να μετατρεπόταν σε έδαφος άσκησης κοινωνικού κανιβαλισμού και επιβολής του νόμου του ισχυρού. Η θεωρία περί ώριμων αντικειμενικών και λανθανουσών υποκειμενικών συνθηκών, που προσδοκά ένα οργανωμένο επαναστατικό κίνημα σε ρόλο πρωτοπορίας -πέρα από το απόλυτα προβληματικό λενινιστικό σχήμα της πρωτοπορίας- από μόνη της, δε φθάνει για την κοινωνική ανατροπή, αν δεν υπάρχει διαρκής προσπάθεια «καλλιέργειας» κοινωνικής συνείδησης προς αυτή την κατεύθυνση.

*

Η κινηματική απογοήτευση, η αφομοίωση και η υποχώρηση της ριζοσπαστικής παρέμβασης

Ο αγώνας για την επανάσταση και την αναρχία δε μπορεί να κλειστεί σε διλήμματα, που θέτει η κυριαρχία, αλλά αναπτύσσεται αδιάλειπτα και αδιαμεσολάβητα σε κάθε σημείο του κοινωνικού γίγνεσθαι· σε κάθε πεδίο της κοινωνικής ζωής, όπου μπορούν να αναπτύσσονται αγώνες και να ανθίζει η αυτοοργάνωση· μέσα από τη συμμετοχή σε σωματεία βάσης και μέσω της ανάπτυξης τοπικών αναχωμάτων στην κυριαρχική επέλαση· στις καταλήψεις και τα στέκια, που αποτελούν εργαστήρια της αλληλεγγύης και της ανατροπής· στον αγώνα ενάντια στο φασισμό, στις μικρές και μεγάλες συγκρούσεις, όπου μοιραζόμαστε τη χαρά της εξέγερσης για την κοινωνική και ατομική απελευθέρωση. Αυτές είναι για μας οι στιγμές αγώνα και όχι τα αποστειρωμένα διλήμματα, που θέτει το κράτος.

Το αναρχικό/αντιεξουσιαστικό κίνημα, αποτελώντας μέρος ενός ευρύτερου κοινωνικού κινήματος έχει βρεθεί τα τελευταία χρόνια σε κατάσταση υποχώρησης, παρά το γεγονός ότι υπάρχουν συλλογικότητες, συνελεύσεις και στέκια σε πολλά σημεία του ελλαδικού χώρου. Μεγάλα κοινωνικά κομμάτια, που βρέθηκαν στους δρόμους και τους αγώνες, ιδιαίτερα την τριετία 2010-2012, και αλληλεπίδρασαν σε εξεγερτικές στιγμές (Απρίλιος/Μάϊος 2010, Πλατεία Συντάγματος καλοκαίρι 2011, 12 Φλεβάρη 2012) με τον αναρχικό λόγο και πρακτική, αποσύρθηκαν από το προσκήνιο και τις κοινωνικές διεργασίες αναθέτοντας τις ελπίδες τους και εν τέλει ψηφίζοντας τον ΣΥΡΙΖΑ. Το γεγονός αυτό -μεταξύ άλλων- ανατροφοδοτεί το κλίμα απογοήτευσης για τους αγωνιζόμενους ανθρώπους. Η κινηματική υποχώρηση σε συνδυασμό με μια διαρκή συνθήκη ενσωμάτωσης, έχει καλλιεργήσει το υπέδαφος για να αναπτυχθεί αυτή η απογοήτευση, με συνέπεια να κλονίζεται τελικά για έναν αριθμό συντρόφων και συντροφισσών το όραμα της κοινωνικής επανάστασης.

Επιπλέον, κομβικό ρόλο έχει διαδραματίσει, η έλλειψη συλλογικών διαδικασιών του αναρχικού χώρου[34], όπως και το έλλειμμα επεξεργασίας περιεχομένων και η εισαγωγή ενός απερίσκεπτου πρακτικισμού. Συνέπεια των παραπάνω είναι να μην ανταλλάσσονται απόψεις, περιεχόμενα και στοχοθεσίες και να μην καλλιεργείται μια συλλογική συντροφική θεώρηση, αλλά να εκκολάπτεται ένας διαρκής ανταγωνισμός ανάμεσα σε σχήματα, ομάδες και άτομα. Αυτή η συνθήκη έχει οδηγήσει κομμάτια του α/α χώρου να προσπαθούν να απαντήσουν στα κοινωνικά ζητήματα με τεχνικούς όρους, χωρίς να προσπαθούν να αναστοχαστούν τα περιεχόμενά τους, να συλλογικοποιήσουν τις θέσεις τους και να τις ζυμώσουν εντός των κοινωνικών διεργασιών. Ακόμα και η εξέγερση του Δεκέμβρη διαβάστηκε από κάποιους συντρόφους[35] ως όριο του αναρχικού αγώνα και η ανάγκη για το ξεπέρασμά αυτού

---

[34] Η διάλυση των διαδικασιών προφανώς δεν μπορεί να είναι μια ουδέτερη παρατήρηση. Μέσα στα χρόνια υπάρχουν ευθύνες, που βαραίνουν κάποια συλλογικά σχήματα, αλλά δεν είναι στην πρόθεση του συγκεκριμένου κειμένου να αναπτυχθούν.

[35] https://ipposd.wordpress.com/2015/11/30/%CE%B1%CF%86%CE%AF%CF%83%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%BF%CF%81%CE%B3%CE%AC%CE%BD%CF%89/

του ορίου επενδύθηκε σε άλλες οργανωτικές προσπάθειες.

Η ανάγνωση αυτή, δομούμενη γύρω από μια επιταχυμένη και μονοσήμαντα οργανωτικοκεντρική προσέγγιση, φάνηκε, απ' τη μια, να προσπερνά την ανάγκη περαιτέρω διασποράς, ζύμωσης και εμβάθυνσης των περιεχομένων που διάνοιξε ο Δεκέμβρης, και απ' την άλλη,να υποτιμά τις κοινωνικές ρηγματώσεις, που επέφερε η εξέγερση, καθώς και τις δυναμικές που υπήρξαν και θα μπορούσαν να υπάρξουν για μεγαλύτερη ακόμα ένταση του αγώνα[36]. Η ίδια ανάγνωση, όπως και η υπαναχώρηση της πίστης στην "έφοδο στον ουρανό", που συνόδευε τον δεκεμβριανό -αλλά και για αρκετό διάστημα τον μεταδεκεμβριανό- χρόνο, και φυσικά, η αναβάθμιση της καταστολής (χιλιάδες συλλήψεις, επιβολή ιδιώνυμων νομοθετημάτων, όπως ο «κουκουλονόμος» σε χιλιάδες διαδηλωτές, δεκάδες φυλακίσεις αναρχικών αγωνιστών, καταστολή υποδομών αγώνα, καταλήψεων και αυτοοργανωμένων χώρων,) περιλαμβάνονται μεταξύ των λόγων, που έχουν οδηγήσει μεμονωμένους/-ες αγωνιστές/-στριες αλλά και σχήματα σε αμφισβήτηση των αξιών και των περιεχομένων του αντιεξουσιαστικού αγώνα σε μια προσπάθεια αναζήτησης «νέων» όρων πολιτικού αγώνα, οι οποίοι όμως είτε φέρουν συντηρητικά περιεχόμενα, είτε χρησιμοποιούν όρους πολιτικής παρέμβασης εμποτισμένους με τη λογική του θεάματος, είτε τέλος αναζητούν συμμαχίες με ιστορικά απολιθωμένα πολιτικά υποκείμενα.

Στο πλαίσιο της παραπάνω αναζήτησης εντάσσεται, κατά τη γνώμη μας, και η -όχι και τόσο καινούργια- λογική, την οποία ασπάζονται ορισμένα κομμάτια του α/α χώρου, για τη δημιουργία μετώπων, είτε στη βάση της τακτικής, είτε στη βάση της πολιτικής ανάλυσης. Παρά το γεγονός πως τα τελευταία δέκα και παραπάνω χρόνια τόσο αριθμητικά όσο και ποιοτικά ο αναρχικός χώρος έχει συμβάλλει καθοριστικά σε κοινωνικούς αγώνες, αρκετές συντρόφισσες και σύντροφοι θεωρούν ότι οφείλουν να δημιουργηθούν μετωπικά σχήματα, είτε αντιφασιστικά, είτε ευρύτερα πολιτικά, ως μόνη αποτελεσματική απάντηση στις απαιτήσεις των καιρών. Αυτή η συντεταγμένη επιλογή έχει ως συνέπεια, όχι να ριζοσπαστικοποιούνται ευρύτερα κοινωνικά κομμάτια, αλλά να συντηρητικοποιούνται οι θέσεις αναρχικών, είτε κάνοντας χρήση μιας αριστερής φρασεολογίας και επιχειρηματολογίας (ΕΑΜ, ΕΛΑΣ, ΟΠΛΑ, ΔΣΕ,...), είτε δημιουργώντας μετωπικά σχήματα με παραφυάδες του αριστερισμού.

Η υποχώρηση των κοινωνικών διεργασιών, η οποία ξεκίνησε μετά την εξεγερτική συνθήκη της 12ης Φλεβάρη του 2012 και την ανάθεση των προσδοκιών, των ελπίδων και των πρωτοβουλιών κομματιών του αγώνα στη διαφαινόμενη κυβέρνηση της αριστεράς, φαίνεται πως δεν έχει σταματήσει. Αντίθετα, ο τρόπος διακυβέρνησης από το ΣΥΡΙΖΑ επιτείνει αυτή την διαδικασία υποχώρησης και ανάθεσης, και δυστυχώς ο αναρχικός χώρος δεν μένει ανεπηρέαστος. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της

---

[36] Αν εξετάσουμε διάφορα επαναστατικά πειράματα μέσα στην ιστορία, θα διαπιστώσουμε ότι οι επαναστατικές απόπειρες ακολούθησαν μετά από μια αλληλουχία εξεγέρσεων, που αποτέλεσαν την αφετηρία για προσπάθειες κοινωνικού μετασχηματισμού.

συναινετικής συνθήκης, καθ' όλη τη διάρκεια της αριστερής διακυβέρνησης, ήταν οι μικρές αντιδράσεις τόσο στην ψήφιση του 3ου μνημονίου, όσο και στις διαδηλώσεις ενάντια στο νέο ασφαλιστικό νομοσχέδιο το Μάη του 2016.

Αυτή η συνθήκη που έχει επιβληθεί, δε μπορεί να εξηγηθεί μόνο από την απογοήτευση ή τη ματαιότητα, που αισθάνονται μεγάλα κοινωνικά ή κινηματικά κομμάτια, αλλά και από τον τρόπο, που λειτουργεί η αριστερή κυβερνητική απονευρώνοντας, αφομοιώνοντας και απονοηματοδοιώντας σε διάφορα επίπεδα τις κοινωνικές αντιστάσεις. Το γεγονός ότι ο ΣΥΡΙΖΑ τόσο σε επίπεδο ρητορικής, όσο και με πραγματικούς όρους έχει επενδύσει στον «λαϊκό παράγοντα» σε διάφορες στιγμές (φιλοκυβερνητικές συγκεντρώσεις/διαπραγμάτευση, δημοψήφισμα, μεταναστευτικό), έχει δημιουργήσει αυτό το θολό τοπίο μέσα σε μια νέα κοινωνική γεωμετρία, την οποία οφείλουμε να αναλύουμε δίνοντας αιχμηρές απαντήσεις.

Η κριτική κομματιών του αναρχικού/αντιεξουσιαστικού χώρου δε μπορεί σε καμία περίπτωση ούτε σε επίπεδο ρητορικής, ούτε και σε επίπεδο πρακτικής να καταγγέλλει την κυβέρνηση πως δεν ασκεί αριστερή πολιτική. Στη δική μας οπτική, δεν θα έπρεπε να επιδιώκεται μια αριστερότερη ή ριζοσπαστικότερη ή ό,τι τέλος πάντων κριτική στο ΣΥΡΙΖΑ, και στην κυβέρνηση γενικότερα, προκειμένου να αναδειχθεί κάποια πολιτική αναντιστοιχία θέσεων και πράξεων. Ούτε να επιχειρείται να τραβηχθεί εκείνο το πέπλο που θα ξεσκεπάσει την απάτη (του) ΣΥΡΙΖΑ, διαλύοντας τις όποιες αυταπάτες μπορεί να έχει κάποια ή κάποιος για το εν λόγω πολιτικό κόμμα. Έτσι, δεν θα έπρεπε ούτε σε επίπεδο αναφοράς να αφήνεται η υπόνοια πως θα μπορούσαμε να πιέζουμε ως α/α χώρος την κυβέρνηση προς μια αριστερότερη διαχείριση, ασκώντας μια κριτική που θα μπορούσε να ερμηνευτεί με αυτόν τον τρόπο[37]. Αντιθέτως αναγνωρίζοντας πως το κράτος και το κεφάλαιο έχουν μια συνέχεια, τόσο σε επίπεδο θεσμών και μηχανισμών όσο και σε επίπεδο σχέσεων, η κριτική που κάνουμε προς την αριστερή, κρατική διαχείριση οφείλει να να επιτίθεται στο συγκεκριμένο εξουσιαστικό μόρφωμα για αυτό που πραγματικά είναι ως αριστερός διαχειριστής του κράτους. Αυτή η διαπίστωση φωτίζει και την ανάγκη επαναπροσδιορισμού από ανταγωνιστική σκοπιά του πλαισίου κατανόησης και αποδόμησης των αφομοιωτικών διαδικασιών και των μηχανισμών διακυβέρνησης και κατασκευής της συναίνεσης της αριστερής διακυβέρνησης. Απέναντι σε αυτή τη δυστοπική κινηματική συνθήκη, η οποία έχει δημιουργηθεί τα τελευταία χρόνια, απαιτείται μια επανεξέταση των αναλυτικών εργαλείων και της στρατηγικής αγώνα, χωρίς απεγνωσμένα άλματα και ηγεμονισμούς. Απαιτείται η ξεκάθαρη επαναδιατύπωση των περιεχομένων και των αξιών του αναρχικού αγώνα, παράλληλα με τον εμπλουτισμό τους προς ριζοσπαστική κατεύθυνση. Απαιτείται να συνδυάσουμε τον αγώνα στο μοριακό επίπεδο της

---

37 Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η χρήση της έννοιας «επαίσχυντη» που χρησιμοποίησαν κομμάτια του α/α χώρου για να περιγράψουν τη συμφωνία της 20ης Φλεβάρη 2015 . Αυτή η κριτική αφήνει το περιθώριο μια τέτοια συμφωνία να μην είχε δυνητικά τέτοιο χαρακτήρα, αν ίσως η κυβέρνηση λειτουργούσε πιο «αριστερά».

επίθεσης στην εξουσία σε κάθε έκφανση της καθημερινής ζωής, με την κεντρική πολιτική απεύθυνση. Να δημιουργήσουμε νέα συλλογικά και διασυλλογικά σχήματα, που θα επικοινωνούν τα περιεχόμενα τους και θα χαράσσουν από κοινού στρατηγικές αγώνα. Να ενισχύσουμε τους αυτοοργανωμένους αγώνες και να στηρίξουμε τις εστίες αντίστασης, τα στέκια και τις καταλήψεις, που αποτελούν τα εργαστήρια ανατροπής αυτού του κόσμου. Να σχεδιάσουμε όλες εκείνες τις μικρές και μεγάλες επιθέσεις απέναντι στον κόσμο της κυριαρχίας.

*

Ceci n'est pas